Kuch — adolatda

Adolat

O'zbekiston Respublikasi ijtimoiy-siyosiy va huquqiy gazetasi

1995 yil 22 fevraldan chiqa boshlagan ✲ 2002 yil 13 sentabr ✲ juma ✲ № 37 (376) ✲ sotuvda erkin narxda

●Қонунлар ижросини таъминлаш, мамлакатда қабул қилинган ва амалда бўлган меъёрий ҳужжатларни ҳаётга жорий қилишда давлат ҳокимият органлари фаолияти устидан жамоатчилик назоратини кучайтириш муҳим аҳамият касб этади. Биз «Адолат – қонун устуворлигида» деган ҳаётий тамойилга қатъий амал қилиб яшашимиз зарур. Биз учун бундан бошқа йўл йўқ.

Мен шу ўринда илгари ҳам айтган бир фикримни такрорламоқчиман. Шуни унутмайликки, биз давлатнинг назорат функцияларини қанча кучайтирсак, назорат билан шуғулланувчи давлат тузилмалари ва органларини қанча кўпайтирсак, амалдорларнинг зўравонлиги ва коррупция шунча авж олаверади. Шунинг учун биз жамоатчилик назоратини, давлат фаолиятини, шу жумладан, унинг куч ишлатувчи тузилмалари фаолияти устидан ҳам жамоат назоратини ҳар томонлама кучайтиришга алоҳида эътибор қаратишимиз лозим. Бу масалада бундан бошқа муқобил йўл йўқ.

Ислом КАРИМОВ.

ЎЗБЕКИСТОН – ҚОЗОҒИСТОН:

ДАВЛАТ ЧЕГАРАЛАРИ ДЕЛИМИТАЦИЯЛАШТИРИЛДИ

Ўзбекистон Президенти Ислом Каримовнинг Остонага ташрифи Ўзбекистон ва Қозоғистон чегараларининг алоҳида қисмларини делимитациялаш тўғрисидаги шартномани имзолаш билан якунланди. Ҳужжатни Қозоғистон томонидан Президент Нурсултон Назарбоев имзолади. Икки давлат ўртасидаги чегаралар узунлиги 2 минг 440 километрни ташкил этади.

Қозоғистон – Ўзбекистон давлат чегараларининг алоҳида қисмлари тўғрисида «Қозоғистон Республикаси ва Ўзбекистон Республикаси ўртасидаги шартнома» давлат чегараларини юридик қайд этиш жараёни билан ниҳоясига етказилди ва Қозоғистон ҳамда Ўзбекистон ўртасидаги баҳсли участкалар тўғрисидаги масалани ҳал этди, – деди Нурсултон Назарбоев. – Учта кўрғон бўйича барча баҳсли масалалар ҳал этилди.

Шартнома имзолангандан кейин Нурсултон Назарбоев матбуот анжуманида сўзга чиқиб, икки давлат ўртасидаги чегара тўғрисидаги асосий шартнома ўтган йили имзолanganини эслатди. Ушбу ҳужжат давлат чегараларининг 96 фоизини қамраб олади. Шу пайтга қадар юқорида айтиб ўтилган аҳолиси мураккаб этник таркибга эга учта баҳсли участка масаласи очиқ қолаётганди.

Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов ўз навбатида Остонада бугун имзоланган ҳужжат – бу «экспертларнинг мураккаб машаққатли меҳнати самараси» деб таъкидлади. – Бугун Ўзбекистон ва Қозоғистон ўртасида давлат чегаралари масалалари бўйича цивилизациялашган муносабатлар ўрнатилди, – деди Ислом Каримов. – Суверен давлатлар ўртасида шундай муносабатлар амал қилиши лозим, бироқ бу Ўзбекистон ва Қозоғистон ўртасида симли тўсиқлар ўрнатилишини билдирмайди. Ҳеч қанақа тўсиқ бўлмайди – ўтиш пунктлари бўлади, шунингдек бирбировинikига бориш ёки ўз маиший масалаларини ҳал қилиш учун ўнлаб йўллар бор.

Ўзбекистон Президентининг сўзларига кўра, сўнгги пайтларда матбуотда ва телевидение каналларида Ўзбекистон ва Қозоғистон чегараларининг алоҳида участкаларини делимитациялаш борасида ҳеч қачон келиша олмайди, деган миш-мишлар тарқалди.

– Эндиликда улар нафақат ўз нуқтаи назарлари, балки энг аввало ўзбеклар ва қозоқлар асрлар бўйи биргаликда яшаб келганлиги, бизларда тарихий, этник, маданий ва тил умумийлиги фикридан келиб чиқиш зарурлигини ўйлаб кўрсинлар, – деб таъкидлади Ислом Каримов ва яқин вақтларда Қозоғистонда Ўзбекистон маданияти кунлари ўтказилиши тўғрисида шартнома тузилганлигини маълум қилди.

Биргаликда ўтказилган матбуот анжуманида икки давлат раҳбари ҳам интеграциялашув йўлини ёқлашди. Қозоғистон Президенти йигирманчи аср биринчи ярмида яшаб ўтган қозоқ зиёлиларининг атоқли вакили Мустафо Чўқаевнинг туркий халқларнинг қони бир, қалби яқин, дини бир эканлигига, агар улар бир бутун бўлмаса, келажаги бўлмаслигига ишонтиришга ҳаракат қилган сўзларини эслатди. «Мен унинг сўзларини такрорламоқчи эдим, – деди Нурсултон Назарбоев. – Агар биз келажакни ўйласак, унда нафақат икки халқнинг дўстлиги ва бирлиги, балки уларнинг келажаги ҳақида ўйлашимиз лозим».

Ташриф давомида Ислом Каримов ва Нурсултон Назарбоев ижтимоий-иқтисодий ва маданий соҳаларда ҳамкорликни янада кенгайтириш, уни янги поғонага кўтариш юзасидан фикр алмашдилар. Музокараларда иқтисодий соҳада ҳамкорликни кучайтириш, товар айланмаси ҳажмини ошириш тўғрисидаги масалалар ҳам кўтарилди. 2002 йилнинг биринчи ярмида товар айланмаси 124 миллион долларни ташкил этди.

Остонада яна бир муҳим ҳужжат - Ўзбекистон ва Қозоғистон ўртасида 1998 йил 31 октябрда имзоланган абадий дўстлик тўғрисидаги Шартноманинг бажарилиши тўғрисида қўшма декларацияга имзо чекилди.

«Туркистон-пресс».

Самарқанддаги «Нафис» акциядорлик жамияти корхонасида тайёрланаётган бежирим, сержило чинниларнинг довруғи оламга кетган. Сабаби, бу ерда тайёрланаётган буюмларни нафақат Ўзбекистонликлар, ҳатто хорижлик харидорлар ҳам суюб сотиб олишади. Шу сабабли ҳам корхонада ишлаб чиқарилган чинни идишлар, гулдонлар, эсдалик совғалари омборларда туриб қолмайди. Дарров эгасини топиб кетади.

Айни кунларда акционерлик жамияти чиннисозлари маҳсулот турларини кўпайтириш борасида ҳам жиддий изланишмоқда. Айниқса, уларнинг Ўзбекистон мустақиллигининг ўн бир йиллик байрами муносабати билан тайёрлаган турли хил совғабоп чинни буюмлари кўпчиликка манзур бўлаяпти. Ҳозиргача бу ерда жами 80 миллион сўмликдан зиёд чинни буюмлар ишлаб чиқарилди.

Суратларда: тажриба цехи рассоми Махтоб Турдиева ўз касбини чин дилдан севади; корхона цехларида ҳар бир иш куни шундай унумли ўтади.

ХАЛҚАРО ҲАМКОРЛИКДА

Маълумки, Мустақил Ўзбекистон Республикаси 1992 йил 2 март куни йирик конфедератив бирлашма ташкилотлигига аъзо бўлди. Бу оламшумул воқеа мустақил давлатимизнинг эркин ва озодлигини дунё миқёсида тан олинишининг якуний босқичи бўлди. Бу ташкилотга аъзо бўлиш орқали Ўзбекистон катта имкониятларга эга бўлди. Бу каби йирик ташкилотлар билан узвий алоқалар 1992 йилдан бери муттасил ривожланиб келмоқда.

Юртбошимиз Ислом Каримов БМТнинг йирик анжуманлари минбарларидан туриб дунё аҳлига Ўзбекистон, Марказий Осиё, умуман, жаҳон миқёсида кўндаланг турган глобал муаммоларни ўртага қўйиб, уни бартараф этишнинг стратегик режаларини бир неча бор баён қилди. Жумладан, халқаро терроризм ва наркобизнес, экология соҳаси, соғлиқни сақлаш долзарб масала деб кўрсатилди. Ўзбекистоннинг 1992 йилдан бери БМТ билан узвий алоқалари ривожланиб келмоқда. Ана шу оламшумул воқеа ўзининг амалий натижасини берди.

Ўзбекистон Республикаси ва БМТ ўртасида халқаро ва давлатимиз миқёсидаги кўплаб муаммоларнинг ижобий ечимини топиш учун қатор лойиҳа, шартнома ва битимлар имзоланган. Жумладан, БМТ ва Ўзбекистон ўртасида халқаро терроризм, наркобизнес, СПИДга қарши ҳамда бошқа муаммоларни бартараф этиш юзасидан ҳамкорлик лойиҳалари ишлаб чиқилди. Бу дастурга биноан ёшларнинг ҳаётига хавф солувчи терроризм, наркомания, СПИД ва бошқа муаммолардан ҳимоя қилиш учун қатор тадбирлар амалга оширилмоқда.

Соғлом турмуш тарзи учун

Хусусан Ўзбекистон Миллий университети тарих факультетида ҳам бу масалада қатор амалий ишлар қилинмоқда. Жумладан, БМТнинг Ўзбекистондаги вакили «Ишонч» пункти ассистенти, врач Темур Усмонов билан куни кеча бўлиб ўтган учрашув бунинг ёрқин далилидир. Учрашувда айтилганидек, СПИД – энг оғир касалликларнинг бири. Унинг даъвоси ҳали топилмаган. Солаётган хавфи эса кундан-кунга кучайиб бормоқда. Бу касалликдан қутулишнинг ягона йўли унинг олдини олиш билан боғлиқ. Соғлом турмуш тарзи, маънавий ва жисмоний баркамоллик ҳам унга қарши курашишда асосий омил бўлиб ҳисобланади. Маълумотларга кўра ҳозиргача ер юзида олти юз миллион аҳоли СПИД билан касалланган. СПИД касали билан оғриганлар сони ҳар йили беш, беш ярим миллион кишини ташкил этмоқда. Бу бедаво касаллик оқибатида шу кунгача йигирма миллион киши ҳаётдан кўз юмган.

Демак СПИД касаллиги кўп жойларда хавф туғдирмоқда. Уни бартараф этиш учун ҳукуматимиз ва БМТ вакиллари фаол ҳаракатлар, чора-тадбирлар қўлламоқда. Эндиликда ЎзМУ тарих факультетида ҳам БМТнинг вакиллари узлуксиз ташвиқот ишларини олиб борадилар ва ҳар бир талаба факультетнинг ўзидаёқ аноним кўрикдан ўтиш имкониятига эга бўлди. Бу эса баркамол авлодни тарбиялаш йўлида қўйилган яна бир муҳим қадамдир.

Шоҳиста ЎЛЖАЕВА,
тарих фанлари номзоди.

Сессиядан кейинги ўйлар

ИСТИҚБОЛ ВА ТАРАҚҚИЁТ ЙЎЛИДА

Ўзбекистон ҳуқуқий демократик адолатли давлат ва фуқаролик жамияти қуриш йўлидан изчиллик билан бормоқда. Биз истиқлолимизнинг ўн бир йиллигини кўтаринки руҳ ва эртанги кунимизга қатъий ишонч билан нишонладик. Мустақиллигимиз мустаҳкамланган, ислоҳотлар чуқурлашган, демократик жараёнлар кенг тус олган, фуқароларимизнинг ўзини ўзи бошқариш органлари ривожланган сари бугунги кишиларимиз, айниқса ёшларимиз онги ва тафаккури сезиларли равишда юксалиб бормоқда, улар жамиятимизда рўй бераётган туб ўзгаришларни чуқурроқ англамоқдалар.

Парламентимиз ҳар бир сессияси ўз моҳияти ва унда кўриладиган масалалар долзарблиги билан давлатимиз ҳаётида муҳим ўрин тутади. Олий Мажлиснинг тўққизинчи сессияси ҳам шу жиҳатдан қараганда мустасно эмас. Мамлакатимиз тараққиёти билан боғлиқ бўлган бир қанча муҳим масалалар кўриб чиқилди. Ўйлаймизки, сессияда қабул қилинган барча қонун ҳужжатлари давлатимизда турли жабҳаларда олиб борилаётган ислоҳотларни чуқурлаштиришга хизмат қиладиган ҳуқуқий пойдеворни янада мустаҳкамлайди.

Муҳтарам юртбошимиз Ислом Каримовнинг «Ўзбекистонда демократик ўзгаришларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамияти асосларини шакллантиришнинг асосий йўналишлари» юзасидан қилган сермазмун маърузалари муҳим аҳамият касб этади. Унда истиқболга мўлжалланган еттита устувор йўналиш-вазифалар белгиланган бўлиб, уларнинг ҳар бири мамлакатимиз иқтисодиёти ва сиёсатининг барча томонларини қамраб олади.

Ушбу маъруза барчамиз учун дастуриламал бўлиши лозим. Президентимиз ўз маърузаларида мамлакатимизни ривожлантириш борасида устувор йўналишларни аниқ қилиб белгилаб бердилар ва олдимизга муҳим вазифаларни қўйдилар. Партиямиз аъзолари ушбу ҳужжатни ҳар томонлама ўрганиб чиқиб, ўзлари учун зарур хулосалар чиқаришлари ва олдимизда турган аниқ вазифаларни англашлари зарур.

Аввалambор, энг асосий вазифамиз – истиқлолимизни кўз қорачиғидек асраш, шунингдек давлатимиз хавфсизлигини таъминлашдир. Не-не авлодларимиз орзу қилган мустақиллик мамлакатимизда ҳукм сурмоқда. Бу ўз-ўзидан бўлаётгани йўқ. Президентимиз олиб бораётган оқилона ички ва ташқи сиёсати туфайлигина Ўзбекистон бугунги кунга келиб жаҳон ҳамжамиятида ўз ўрни ва мавқеига сазовор бўлди, мамлакатимизда барқарорлик ва тинчлик, инсон ҳуқуқлари ва эркинликлари таъминланмоқда, демократик қадриятлар кундалик ҳаётимизда ўз ривожини топмоқда. Бу эришилган ютуқларни ҳеч ким инкор этолмайди. Лекин барчамизнинг эндиги фуқаролик бурчимиз, вазифамиз мустақиллигимизни янада мустаҳкамлаш, келгуси авлодни, ёшларимизни истиқлол ғояларига садоқат, ватанпарварлик руҳида тарбиялашдир. Чунки Ватанимиз келажаги ёшларнинг қўлидадир.

Иккинчидан, Президентимиз таъкидлаганларидек, жамиятимизда инсон ҳуқуқлари ва эркинликлари, сўз ва матбуот эркинлиги, шунингдек ошкораликни, жамиятимизда олиб борилаётган ислоҳотларнинг очиқлигини таъминлайдиган демократик тамойилларни амалий ҳаётга жорий этишдир. Чунки мазкур тамойиллар демократик жамиятнинг ўзига хос белгилари ҳисобланади.

Шу билан бирга Президентимиз томонидан биз, партия вакилларига билдирилган танқидий фикрларни тўғри қабул қилишимиз керак. Ҳақиқатан бизнинг партиямиз ўз фаолиятини кучайтириши зарур.

(Давоми 2-бетда).

Долзарб мавзу

МАҚСАД — ИЧКИ БОЗОРНИ ҲИМОЯ ҚИЛИШ!

Бугунги кунда давлат томонидан иқтисодиётни ва ички ишлаб чиқаришни ривожлантириш, ички бозорни турли хил сифатсиз чет эл маҳсулотларидан ҳимоя қилиш, сохта тадбиркорларнинг ғайриқонуний ҳаракатларини тартибга солиш мақсадида тегишли ҳуқуқий ҳужжатлар қабул қилишни даврнинг ўзи тақозо этмоқда.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан 2002 йил 6 майда қабул қилинган 154-сонли «Жисмоний шахслар томонидан Ўзбекистон Республикаси ҳудудига товарлар олиб келинишини тартибга солиш тўғрисида»ги қарори ҳам Республика иқтисодиётини ривожлантириш ва олиб кирилаётган товарларни тартибга солиш ва ички бозорни ҳимоя қилишда қўйилган қадмлардан биридир. Бундан мақсад Республика ҳудудига товарлар олиб келинишини тартига солиш, чет элдан келаётган юкларни божхонада расмийлаштириш тартибини соддалаштириш ва ўзимизни ишлаб чиқарувчиларни ёки бир сўз билан айтганда, ички бозорни ҳимоя қилишдир.

Аслида қонунлар, қарорлар ва Фармонлар умумхалқ манфаатини кўзлаб чиқарилади. Очиғини айтиш керак, Вазирлар Маҳкамасининг 154-сонли қарорини мазмун-моҳияти ва мақсадини тадбиркорлар ҳамда савдо ходимлари тўғри тушуниб етишмаяпти ёки уни бошқача талқин этишмоқда.

Ушбу қарорнинг 1-бандида тижорат фаолияти учун мўлжалланган товарларни олиб келувчи жисмоний шахсларни юридик шахс ташкил этмасдан экспорт, импорт операцияларини амалга ошириш, улгуржи ва чакана савдо қилиш ҳуқуқи билан якка тартибдаги тадбиркорлар сифатида белгиланган тартибда мажбурий рўйхатдан ўтказиш белгилаб қўйилган. Шунингдек, рўйхатдан ўтказилган жисмоний шахс томонидан олиб келинган товарларни сотиш Ўзбекистон Республикаси ҳудудига олиб кирилганлиги ва божхона тўловлари тўланганлигини тасдиқловчи ҳужжатлар мавжуд бўлган тақдирдагина амалга оширилади, деб қайд этилган. Бундан кўринадики, қарорда биринчидан четдан олиб келинаётган товарларни божхонада расмийлаштириш тартиби соддалаштирилган. Иккинчидан, аҳоли соғлиғини муҳофаза қилиш ҳам кўзда тутилган. Шунингдек илгари олиб кирилган товарлари учун божхона божи, мажбурий йиғим, қўшимча қиймат солиғи ва божхона расмийлаштириш ҳақлари алоҳида-алоҳида тўланиши лозим эди. Энди мазкур қарорга мувофиқ фақат битта ягона божхона тўлови тўланади ва бу тўлов олдингисидан бир мунча пастдир.

Белгиланган тартибда рўйхатдан ўтмай, юридик шахс мақомига эга бўлмаган чакана савдо ходимлари четдан улгуржи савдо бозорларидан келтираётган жуда кўп миқдордаги озиқ-овқат ва ноозиқ овқат маҳсулотларининг сифат сертификатлари йўқлиги бугунги кунда олиб борилаётган тезкор тадбирлар давомида аниқланмоқда. Шу билан биргаликда божхона масканларини четлаб ўтиб, турли хил қинғир ва ноқонуний йўллар билан товарлар олиб келаётган шахслар ҳам кўплаб учрамоқда. Бу ҳолатларнинг хавфли томони шундаки, бундай маҳсулотларни сотиб олаётган фуқароларимизнинг саломатлигига катта путур етади. Бу қарор эса юқоридаги салбий ҳолатларга чек қўяди. Давлатимизда иқтисодий ислоҳотлар амалга оширилаётган, инсон саломатлигига эътибор берилаётган бир пайтда бу қарор жуда ҳам муҳимдир. Чунки халқ соғлом бўлса, шак-шубҳасиз юртимиз ривож топади, обод ва соғлом юртга айланади.

Тошкент шаҳар прокуратураси ҳузуридаги солиққа оид жиноятларга қарши курашиш бошқармаси ходимлари мазкур қарор ижросини таъминлаш мақсадида бир қатор тадбирларни амалга оширмоқдалар.

Тошкент шаҳрида яшовчи Р. Толибов республика ҳудудига тамаки маҳсулотларини олиб кириш қонунга зид эканлигини билатуриб, жиноятга қўл урди. Бу «шоввоз» нима қилди экан? – дерсиз. Бу йигит ўзига тегишли бўлган уйда давлатимиз ҳудудига яширин, яъни контрабанда йўли билан олиб кирилган, хорижда ишлаб чиқарилган, Ўзбекистонда жорий қилинган акциз маркалари бўлмаган 11500 кути, баҳоси 5 млн. 175 минг сўмлик «PINE» ва 5500 кути, баҳоси 2 млн. 200 минг сўмлик «PLEASURE» тамаки маҳсулотларини сақлаётганлиги аниқланди.

Фуқаролар А. Абдуҳалимов ва Ш. Тўлагановларнинг хурмача қилиқлари Р. Толибовникидан ҳам ошиб тушди. Бу «ишбилармонлар»нинг бири, яъни А. Абдуҳалимов шаҳримиздаги «Отчопар буюм бозорида» бемалол Туркия давлатида ишлаб чиқарилган 25 дона, умумий қиймати 2 млн. 713 минг сўмлик аёлларнинг қишки пальтоларини, Ш. Тўлаганов эса 31 дона умумий қиймати 4 млн. 908 минг сўмлик бўлган қишки пальтоларни ғайриқонуний тарзда муомилага киритаётганда қўлга олиниб, барча товарлар ашёвий далил сифатида олинди.

«Мен сендан камми?» қабилида иш тутган фуқаро М. Раҳимовнинг қилиғи эса бошқаларникидан ошса-ошадики, асло кам эмас. Бу «тадбиркор» ҳам «Отчопар буюм бозори»-да ҳеч қандай ҳужжатларсиз, Хитойда ишлаб чиқарилган 24 рулон, жами 4 млн. сўмдан зиёд газламаларни сотиш мақсадида тўплаганлиги аниқланди.

Бошқарма томонидан Вазирлар Маҳкамасининг 154-қарори ижроси юзасидан ўтказилган тадбирлар натижасида кўплаб ҳуқуқбузарлик ҳолатлари аниқланди, қонунбузарлардан жами бўлиб 500 млн. сўмдан зиёд товарлар олиниб, давлат фойдасига мусодара қилинди.

Бошқарма ходимлари асосий эътиборни мазкур қарорнинг мазмун-моҳиятини тадбиркорларга тушунтиришга қаратиб, улар орасида кенг қамровли профилактик ишларни ўтказмоқдалар. Бугунги кунга қадар бозорларда, савдо масканларида 700 дан зиёд ҳуқуқ тарғиботи тадбирлари ўтказилди. Бу борада оммавий ахборот воситалари имкониятларидан ҳам кенг фойдаланилмоқда.

Хулоса ўрнида шуни айтмоқчимизки, айрим юқоридаги каби қўштирноқ ичидаги тадбиркорлар турли хил қинғир йўллар билан, ўзларининг ноқонуний фаолиятини қанчалик давом эттирмасинлар, барибир қонунда белгиланган жавобгарликдан қочиб қутулолмайдилар. Эртами-кечми улар қонун олдида жавоб берадилар.

Киёмиддин ТОШМУРОДОВ,
Тошкент шаҳар прокуратураси ҳузуридаги солиққа оид жиноятларга қарши кураш Бошқармасининг катта инспектори.

КАФЕЛЬНИКОВ КУЧЛИМИ, САФИН?

Бу саволга яна икки кундан сўнг жавоб оламиз

Юнусободдаги «Ўзбекистон» спорт мажмуининг теннис кортларида беш кундан буён давом этаётган мукофот жамғармаси 550000 АҚШ долларини ташкил қилувчи «Президент кубоги» халқаро турнири баҳслари қизғин паллага кирди. Дунёнинг кўплаб теннис юлдузлари иштирок этаётган мазкур мусобақаларда иккинчи давра учрашувлари ниҳоясига етди.

Баҳсларда юртимиз шарафини ҳимоя қилаётган Олег Огородов дастлабки даврада ўйинлардан чиқиб кетди. У илк учрашувдаёқ Владимир Волтчков (Белоруссия)га ютқазиб қўйди - 2/6, 2/6. Иккинчи ракеткачимиз Вадим Куценко эса дастлабки даврани муваффақиятли якунлади. Вадим исроиллик рақиби Ноам Окунни доғда қолдирди - 6/2, 3/6, 7/5. Иккинчи босқичда вакилимиз Иван Любичич (Хорватия)га қарши кортга чиқди. Аммо маҳорат бобида Любичич Вадим Куценкога сабоқ берди -6/7, 6/2, 7/6.

Баҳслар шундай кутилган ва кутилмаган натижаларга бой ўтмоқда. Турнир иштирокчиси «Президент кубоги-1999» ғолиби Николас Кифер (Германия)нинг илк учрашувдаёқ мағлубиятга учрашини ҳеч ким ўйламаганди. Аммо у жароҳати сабабли даниялик Кеннет Карлсен билан кечган биринчи давра баҳсини охирига етказа олмади - 2/5.

Иккинчи босқичда Сидней олимпиадаси чемпиони Евгений Кафельников ҳамда даниялик Кеннет Карлсенлар учрашувида ҳам шов-шувли натижа қайд этилишига бир баҳя қолди. Дастлабки сетда россиялик теннисчи имкониятни бой бериб қўйди - 3/6. Бироқ, Карлсенга қолган икки партияни муваффақиятли тугатиш учун тажриба етишмади ва Кефельников зафар қучди -6/4, 6/4.

Турнирнинг иккинчи ракеткачиси Томми Хаас (Германия) иккинчи учрашувни ғалаба билан якунлади. У биринчи босқичда германиялик Биёрн Фауни мағлубиятга учратган Саргис Саргсян билан баҳслашди. Бу учрашувда 7/6, 6/4 ҳисоблари қайд этилди.

Мусобақанинг биринчи ракеткачиси, турнирнинг икки карра ғолиби Марат Сафин илк босқични осонгина ўз фойдасига ҳал қилган эди. Аммо, навбатдаги ўйинда Маратнинг анча тер тўкишига тўғри келди. Словакиялик Карел Бек билан кечган учрашувнинг дастлабки сетида россиялик теннисчи ғалаба қозонди.Лекин иккинчи партияда ютқазиб қўйган (6/7) Марат Сафин ҳал қилувчи сетда рақибини таслим қила олди - 6/4.

Марат САФИН

Тўққизинчи маротоба ўтказилаётган «Президент кубоги» халқаро турнирининг жуфтлик баҳсларида ҳам вакилларимизнинг омади чопмаяпти. Мухлислар дастлабки учрашувни ғалаба билан тугатган Вадим Куценко/Томас Кетола(Ўзбекистон-Финляндия) жуфлигига катта умид боғлашганди. Афсуски, иккинчи учрашувда Раймонд Слютер/Мартин Веркерк(Нидерландия)ларга кортга чиққан вакилимиз жуфтлиги майдонни бош эгиб тарк этишди - 4/6, 0/6.

Кеча эса яккалик баҳсларининг чорак финал учрашувлари бўлиб ўтди. Унда Марат Сафин(Россия) - Парадорн Сричапан(Таиланд), Евгений Кафельников(Россия) - Иван Любичич(Хорватия), Дэвид Сангуинетти(Италия) - Кристиан Плесс(Дания), Владимир Волтчков(Белоруссия) - Томми Ҳаас(Германия)лар ўзаро баҳс юритдилар.

Аҳмад ХОЛБОБОЕВ.

ИСТИҚБОЛ ВА ТАРАҚҚИЁТ ЙЎЛИДА

(Давоми. Боши 1-бетда).

Бу айниқса жойлардаги партия ташкилотларига тегишлидир. Масалан, Қорақалпоғистон Республикаси, Сурхондарё, Навоий вилоятлари партия ташкилотларининг фаолияти бугунги кун талабига жавоб бермаяпти.

Фуқароларимиз ижтимоий ҳаётда фаол қатнашишга жалб қилинишида ўз ҳиссамизни қўшишимиз лозим. Бу борада кўппартиявийлик тизими ривожи ҳам катта аҳамиятга эга. Демократик жамиятимизда кўппартиявийлик тобора ривожланиб келмоқда. Икки палатали парламентга ўтишга халқимиз қарор қилган бир пайтда кўппартиявийлик тизимининг аҳамияти янада ошади. Бу эса биз, партия етакчиларига ўта юксак масъулият юклайди. Чунки жамиятимизда ҳар бир партиянинг ўз ўрни бўлиши лозим. Ҳар бир партия жамиятга таъсирини ўтказиши, ўз ғояларини амалга ошириш учун сиёсий кураш олиб бориши керак.

Юртбошимиз айтганларидек, бўлажак сайловларда партиялар рўйхатлари билан иштирок этар экан, биз амалдаги сайлов қонунчилигини такомиллаштиришда фаол иштирок этишимиз лозим. Шу билан бирга партиямиз сафларидаги аъзоларимизга нисбатан талабларни ҳам кучайтиришимиз керак.

Учинчидан, Президентимиз томонидан фуқаролик жамиятини шакллантиришнинг муҳим шарти ҳисобланган нодавлат ва жамоат ташкилотларининг жамият ҳаётидаги ўрни ва аҳамиятини кескин кучайтириш вазифаси қўйилган. Жамоатчилик назорати ҳақида билдирилган фикрлар давлатимизнинг «Кучли давлатдан кучли жамият сари» олиб бораётган ички сиёсатига ҳамоҳанг бўлиб, биз партия вакилларига алоҳида масъулият юклайди.

Мустақиллик туфайли жойларда ўзини ўзи бошқаришнинг янги тизими вужудга келди. Истиқлол йиллари мобайнида фуқаролик жамиятини барпо этиш борасида ҳам саъй-ҳаракатлар олиб борилди. Фуқаролик жамиятини ҳуқуқий асосларини яратиш борасида парламентимиз томонидан зарур бўлган қонун ҳужжатлари қабул қилинди. Уларнинг орасида «Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари тўғрисида»ги Қонун ўз аҳамиятига кўра муҳим ҳисобланади. Ўзини ўзи бошқариш халқнинг яратувчанлик қудратини оширмоқда. Маҳаллалар ва оқсоқолларимиз фуқароларимиз ижтимоий фаолиятлари фаоллигини, жамият ва давлат олдидаги масъулиятини кучайтирмоқдалар. Ўзини ўзи бошқариш тизими миллий истиқболимиз мустаҳкамланишига даркор. Бу борада фан ва техника, адабиёт ва санъатни тўхтовсиз ривожланиши, миллий тил, миллий маданият, миллий урф-одат ва анъаналар, миллий онг ва миллий руҳият, миллий қадриятлар юксалиб боришидан кенг халқ оммаси манфаатдорлиги ошиб бормоқда. Лекин бу борада биз, партия вакиллари аҳолимиз сиёсий фаоллигини ошириш бўйича ўз фаолиятимизни кучайтиришимиз даркор. Шу муносабат билан «Жамоат бирлашмалари тўғрисида»ги, «Нодавлат нотижорат ташкилотлар тўғрисида»ги қонунларга зарур ўзгартиришлар киритиш, шунингдек «Ижтимоий жамғармалар тўғрисида»ги, «Хайрия фаолияти тўғрисида»ги қонунларни ишлаб чиқиш борасида ўз таклиф-мулоҳазаларимиз билан иштирок этишимиз лозим.

Тўртинчидан, мамлакатимизда истиқлол йиллари мобайнида қонун устуворлигига катта эътибор бериб келинмоқда. Бизнинг «Адолат» социал-демократик партиямиз бошқа партиялардан фарқли ўлароқ кўпроқ қонун устуворлигини ва ижтимоий адолатни таъминлаш масалаларига алоҳида эътибор беради. Чунки бизни партиямиз Низоми ва Дастури шунингдек социал-демократия тамойиллари талаб этади. Амир Темур қонун ва давлатнинг [illegible]

Президентимиз ҳам бу масалаларга алоҳида эътиборимизни қаратиб, «Адолат – қонун устуворлигида» деган тамойилни [illegible] маърузаларида келтирдилар. Буни биз чуқур англашимиз лозим. Бу борада давлатимизда, хусусан, жамиятимизда ҳуқуқий маданиятни юксалтириш дастурига биноан кенг кўламда ишлар олиб борилмоқда. Мақсад – бу тамойил барчамизнинг ҳаётимиз ва фаолиятимизда амал қилиши лозим.

Президентимиз еттинчи устувор вазифа сифатида барча ислоҳотларимизнинг бош йўналиши ва самарадорлигининг пировард натижасини белгилаб берадиган инсон омили ва мезонини белгилаганлиги бежиз эмас. Чунки биз бозор иқтисодиётига асосланган ижтимоий йўналтирилган давлат барпо этмоқдамиз. Барча ислоҳотларимиз инсон учун эмас, балки инсон учун қаратилганлиги билан тавсифланади. Иқтисодиётимиз ривожининг асосий мақсади – халқимиз, фуқароларимизнинг турмуш даражасини янада кўтариш.

Кучли ижтимоий сиёсат мамлакатимиз ривожининг ўзига хос белгиларидан бири ҳисобланади. Шунинг учун ижтимоий инфратузилмани, таълим ва соғлиқни сақлаш соҳаларини янада ривожлантириш, нафақа билан таъминлаш тизимини такомиллаштириш, аҳолини экологик ва бошқа хавф-хатарлардан муҳофаза этиш каби масалалар бундан буён ҳам давлатимиз диққат марказида бўлади.

Бир муҳим масалада – ҳарбий соҳадаги ислоҳотларга Президентимиз алоҳида тўхталиб ўтдилар. Бу борада амалга оширилган ишлар ўз кўламига кўра [illegible] бўлиб, улардан мақсад – замонавий, жанговар, ихчам армияни яратиш, шартнома асосидаги муқобил ҳарбий хизмат мавқеини мутлақо янги даражага кўтариш, мажбурий ҳарбий хизмат муддатини ўн саккиз ойдан ўн икки ойга қисқартириш каби масалалар ўз ечимига эга бўлди. Қуролли Кучларимизга чақирув ва муддатли ҳарбий хизматни ўташнинг янги концепцияси ишлаб чиқилди ва ҳаётга изчил татбиқ этилмоқда. Бунга ҳам биз ўз ҳиссамизни қўшишимиз лозим.

Ишончим комилки, биз, «Адолат» социал-демократик партияси, Олий Мажлис депутатлари фракцияси аъзолари, фаоллари, барча аъзолари Президентимизнинг дастуриламал маърузаларидан келиб чиқадиган барча вазифаларни ҳал қилиш учун бор куч-ғайратимизни аямаймиз.

Турғунпўлат ДАМИНОВ,
Ўзбекистон «Адолат» социал-демократик партияси Сиёсий Кенгаши биринчи котиби, Олий Мажлис депутати, академик.

Эҳтиром

УСТОЗ НУРИ

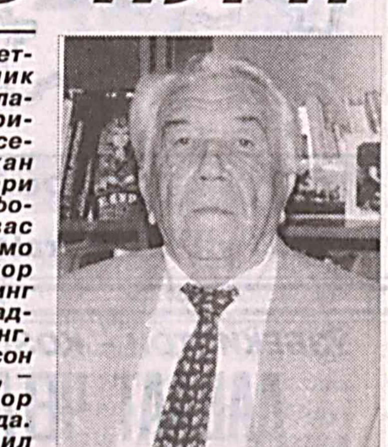

Эрталабки келди-кетдиларни бир ёқлик қилиб, ишхона юмушларини бажаришга киришганимда бехосдан севимли устозим Орхан Маҳмудовнинг сўзлари ёдимга тушди: «Шифокорликка ҳамма ҳавас қилиши мумкин. Аммо ҳамма ҳам шифокор бўлавермайди. Шунинг учун касбингизнинг қадрига етинг, ардоқланг. Чунки сиз доимо инсон ҳаёти учун масъулсиз», – деган эди у илк бор кўришган кезларимизда. Ўшандан буён 32 йил ўтди. Аммо мен бу сўзларни доимо қалбимнинг тўрида сақлаб келаман. Ва биламанки, ҳақиқатдан ҳам эл соғлиғини сақлаш олийжаноб иш. Бунинг учун ўзингдан миннатдор нигоҳларнинг қарашларини ҳис қилишнинг ўзи кифоя.

Хўш, шундай экан, буни Орхан аканинг ўзига қиёс қилсак қандай бўларкин? Умри раҳматларга кўмилиб кетмасмикин? Уларга устознинг тиббиёт тизимини ривожлантиришдаги хизматларини қўшсакчи? Тиббий илм [illegible], кенг жамоатчилик [illegible] олим, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган фан арбоби, Беруний номидаги Давлат мукофотининг соҳиби, Россия тиббий фанлар академиясининг мухбир аъзоси, Қозоғистон профилактик академиясининг академиги, тиббиёт фанлари доктори, профессор Орхан Маҳмудовни яхши билади. У 54 йилдирки, илмий-амалий-педагогик ва жамоатчилик фаолияти билан шуғулланаяпти. 75 ёшга кираётган бўлишига қарамай кўпчиликка катта ғамхўрлик кўрсатиб келаяпти.

Тошкентда туғилиб камол топган ўспирин 1948 йили Тошкент Давлат тиббиёт институтини тугатганидан сўнг Қашқадарё вилоятининг Ғузор туманида илк меҳнат фаолиятини бошлади. Қуролли кучлар сафидаги хизматидан сўнг педиатрия илмига меҳр боғлаб қолди. Қатор жойларда ишлаб номзодлик ва докторлик ишларини ҳимоя қилди. Унинг Ўзбекистоннинг иссиқ иқлимида болаларда учрайдиган терлама ва паразит касалликларининг алоҳида белгиларини ўрганиб, регидратация терапиясининг амалиётга тадбиқ этган рационал схемаси айниқса соҳада ўзига хос янгилик бўлди.

1972-1976 йилларда Тошкент педиатрия тиббиёт (ҳозирги СамПИ) институтида илмий ишлар бўйича проректор ва болалар инфекцияси кафедрасининг мудири вазифаларини бажарган пайтларида болалардаги юқумли касалликлар патологияси бўлган сальмонеллез, вабо, иситма, ўткир ва сурункали вирус гепатити касалликлари юзасидан илмий изланишлар олиб борди. Буларнинг барчасини устоз илмий тадқиқот билан ўқув педагогик ишларини қўшган ҳолда олиб борди. Малакали педагог сифатида диққат-эътиборини ёш олим ва педагоглар ўқув жараёнида фаннинг замонавий ютуқларидан фойдаланишга, эркин фикрлаш, билимга интилишни ривожлантирувчи ўзбек тилида инфекцион патологиялар бўйича дарсликлар ва ўқув қўлланмалари яратишга қаратди. Тиббий олий ўқув юртлари талабаларини илмий тадқиқот ишлари билан шуғулланишга ундади. Болалар инфекционистлари мактабини яратди. Кейин эса педиатрия илмий текшириш институтининг директори бўлди. 1983 йилда Соғлиқни сақлаш вазирининг ўринбосари, бир йилда кейин эса Тошкент Давлат тиббиёт институтининг ректори сифатида фаолият кўрсатди. 1990 йилдан яна ўзи учун қадрдон бўлиб қолган Педиатрия илмий текшириш институтига директор бўлиб қайтиб келди.

Унинг раҳбарлигида республикада болалар касаллиги структурасини, касалланиш ва ўлим сабабларини, ошқозон-ичак аъзолари, ноинфекцион касалликлари эпидемиологиясини, сурункали гепатитнинг кечишининг ўзига хос хусусиятлари ўрганилди. Орхан аканинг бевосита раҳбарлигида ўндан зиёд докторлик ва олтмишга яқин номзодлик ишлари ёқланди. У айни пайтда 20 та монография, 320 дан зиёд илмий иш ва 5 та кашфиётнинг муаллифи ҳам ҳисобланади. Олимнинг мен каби кўплаб шогирдлари тиббиётнинг турли соҳаларида баракали меҳнат қилишмоқда. Кўпгина шогирдлари эса раҳбарлик лавозимида ишлашаяпти.

У қатор хорижий мамлакатларда бўлиб мамлакатимиз тиббиётининг ютуқларини ўзининг илмий сермазмун маърузалари билан тараннум қилди. 1994 йилда эса Тошкентда ўтказилган Қозоғистон ва туркийзабон давлатлари педиатрларининг II халқаро конгресси президенти этиб сайланди. Шу билан биргаликда ўзининг жамоат ишларидаги фаоллиги билан эътиборга тушди. Ва бу меҳнатлари ўзига яраша ҳурмат-эҳтиром топиб, ҳукуматимизнинг муносиб рағбатига эга бўлди. Мустақиллигимизнинг 11 йиллигида устознинг кўксида биринчи даражали «Соғлом авлод учун» ордени порлади. Илм-фан ёғдусини кенг тарқатувчи асл зиёли, юқори малакали шифокор, ўз билим ва бой тажрибаларини ҳамкасблари, шогирдлари ва толиби илмлар билан баҳам кўрувчи устоз ҳамда ажойиб инсон Орхан Маҳмудов бугун дўстлари, қариндош-уруғлари, шогирдлари ардоғида. Қилган меҳнатларининг роҳатини кўриб, ҳузур-ҳаловатда яшамоқда. Устоз нури эса соҳа фидойиларига куч ва қувват бағишлаяпти.

Шуҳрат ТУРСУНОВ,
Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлигига қарашли Педиатрия илмий-текшириш институти клиникасининг бош шифокори, тиббиёт фанлари номзоди.

Фельетон ўрнида

ЎЛИК ЖОНЛАР

ёки Гоголь учун янги мавзу очган Самарқанд вилоят ижтимоий таъминот ва почта идоралари мансабдорларининг жиноий қилмишлари хусусида

Бунақаси тергов кундалигида камдан-кам учрайдиган факт. Самарқанд вилоят прокуратураси идоралари муайян йўналишдаги қонунбузарликлар бўйича бирйўла 45 та жиноий иш қўзғашди. Ҳозирча аниқланган маълумотларга кўра 1054 ҳолатда жиноят содир этилиб, давлатга 45 миллион 246 минг сўмлик зарар етказилган. Аниқроғи, ижтимоий таъминот ва почта идораларининг бир гуруҳ мансабдорлари олдиндан ўзаро жиноий тил бириктириб, давлат томонидан нафақахўрларга, ижтимоий ҳимояга муҳтож кишиларга, вақтинчалик ишсиз фуқароларга бериладиган нафақа ва тўловларни сохтакорлик билан ўз манфаатлари йўлида ўзлаштириб юборганлар.

Ижтимоий таъминотда юлғичлик, талон-тарожлик ва бошқа суиистеъмолчиликлар кўпдан буён давом этиб келаётган экан. Ва, бу жиноят прокуратура идораларининг саъй-ҳаракатлари туфайли фош этилиб, жами иллатлари билан юзага қалқиб чиқди. Эътибор беринг, бир туманда ойлар давомида, йил давомида нафақа пуллари сохта тўловномалар орқали расмийлаштирилиб, ими-жимида ўзлаштириладию ҳисоботларни қабул қиладиган идора қаллобликни сезмай жим қолаверади?! Давлатнинг ижтимоий ҳимояга йўналтирилган миллионлаб сўм маблағи ҳийлакор юлғичлар томонидан талон-тарож қилинаверади?!

Пастдарғом туманида худди шундай иллат чуқур илдиз отганлиги маълум бўлди. Текширишлар жараёнида аниқланган жиноятларнинг 28 таси туман ижтимоий таъминот ва почта идораларининг масъул ходимлари томонидан содир этилганлиги қайд этилди.

Менинг нафсим балодур – ёнар ўтга солодур, деганлари рост экан. Акс ҳолда тумандаги Тўртҳўкиз алоқа бўлими бошлиғи Фирдавс Плотникова ва ижтимоий таъминот бўлими назоратчиси Исроил Сафаров ўзгалар ризқини қийиб, бойиб кетамиз деб ўзларини ўтга солмаган бўлишарди. Ҳар куни қанчалаб нақд пуллар қўлдан ўтади. Бир қисмини олиб қолишнинг иложи йўқми? Ахир пул ёнингда турса-ю юрагингни илитмаса, тафтини сезмасанг нима наф? Плотникова шу ўй билан назоратчи Сафаровдан маслаҳат сўради. Икковларининг фикри бир жойдан чиқди. Ҳамтовоқлар ими-жимида ишлаб, 2001 йил октябрь, ноябрь, декабрь ойларида 65 ҳолатда тўлов топшириқномаларини сохталаштириб, 8 миллион 886 минг 541 сўм нафақа пулларини «гумдон» қилишди. Давлатнинг нафақасидан бошқа даромади йўқ қариялар, бева-бечоралар, касалманд мажруҳлар алоқа бўлимига пул сўраб қатнайверишсин, энди гапни Янгиобод қишлоғидан эшитинг.

Бу ердаги 4-алоқа бўлимига қўли-оёғи чаққон Холбозор Эшонқуловни бошлиқ қилиб тайинлашган. Ахир бир бўлим хизмат кўрсатадиган ҳудуд катта, нафақахўрлар сони кўп. Бировнинг кўнглини оғритмай, овора-ю саргардон қилмай ишлай десанг раҳбардан намуна ол. Аммо қўли, оёғи чаққон бошлиқ ишончга лойиқ бўлиб чиқмади. Қўл остидагиларни ҳалолликка, инсоф-диёнатли бўлишга ундаш ўрнига ўзи жиноятга қўл урди. Эшонқулов ижтимоий таъминот бўлими ҳисобчиси М. Парменова билан ўзаро келишиб, ҳужжатларни қалбакилаштириш йўлини тутди. Шу тариқа 59 ҳолатда 2 миллион 259 минг 684 сўм пулларни ўзлаштириб, талон-тарож қилишди.

Қовун-қовунни кўриб ранг олади, деганларидек Чортут алоқа бўлими бошлиғи Гулнора Ўролова ҳийлакорликда ҳамкасбларини доғда қолдирадиган бўлди. У ҳам ижтимоий таъминот бўлими назоратчиси Анвар Жўраев билан ўзаро шерикликда сохта ҳужжатларни тузавериб, атиги уч ойда 40 бора «таваккал» қилиб 2 миллион 642 минг 975 сўмни ўзлаштириб юборди. Жағалбойли алоқа бўлими бошлиғи Ғолиб Мусурмонов прокуратура ходимларининг ташрифидан қўл-оёғи қалтираб қолди. Нега десангиз, у ҳам қозоннинг бошида туриб чўмични нуқул ўзига қаратиб сузган экан. Ахир паноҳгоҳи – туман алоқа бўлими бошлиғи Р. Абдушукурова бўлгач, ким ҳам унинг сохта қилмишларидан хабар топиб жазоларди. Афсуски, нафс дардида икковлари бир хил бўлиб, муҳтожларнинг ҳақига кўз олайтиришди. 2001 йилнинг октябрь, ноябрь декабрь ойларида жами 194 ҳолатда 6 миллион 176 минг 463 сўм нафақа пулларини қалбаки ҳужжатлар асосида талон-тарож қилишди...

Қисқаси, бева-бечорага нисбатан андишасизликнинг, юлғичликнинг чеки-чегараси йўқ. Жиноят кетидан жиноят. Битта туманда қонун юзига оёқ қўйилиб 1054 марта нафақа пулларига хиёнат қилишган. Давлатнинг ижтимоий муҳофазага йўналтирилган маблағларини ким назорат қилиши керак? Туман ижтимоий таъминот идораси раҳбарларими? Ёки...

Афсуски, қўлдан-қўлга ўтиб кетаётган нақд пулларнинг сеҳри-жозибаси уларнинг ўзларини ҳам карахт қилиб қўйган, юлғичлик гирдобига тортган эди. Акс ҳолда туман ижтимоий таъминот бўлими бошлиғи вазифасини бажарувчи Эркин Қўлдошев жиноятчи шериклар билан тил бириктирмаган бўларди.

Собиқ раҳбар Жума шаҳридаги 2-алоқа бўлими бошлиғи Марзия Оразметова билан биргаликда қисқа вақтда 138 ҳолатда жиноятга қўл уриб, 7 миллион 303 сўм нафақа пулларини «юз кўрмас» қилиб юборишди. Прокуратура аралашувидан сўнг ана шу маблағнинг 1 миллион 200 минг сўми ундирилиб, жойига қўйилди. Аммо жиноят содир этилгани факт. Энди қонун олдида жавоб беришга тўғри келади.

Эҳтимол, Пастдарғом туманида рўй берган қонунбузарликлар Самарқанд вилоят ҳокимлиги Менат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш Бош бошқармаси учун кутилмаган ҳолдир? Воқеадан вақтида хабар топишолмагандир? Афсуски бундай эмас.

Вилоятнинг аксарият шаҳар ва туманларида нафақа пулларини тақсимлашда ғайриқонуний ишларга йўл қўйилган. Миллионлаб сўмлик маблағлар талон-тарож қилиниб юборилган. Жумладан, прокуратура идоралари шундай ҳолатлар бўйича Қўшработ туманида 5 та, Ургут туманида 2 та, Нарпайда 2 та, Жомбой, Пахтачи, Булунғур туманларида биттадан жиноий ишлар қўзғатиб, тергов ҳаракатларни олиб боришмоқда.

Ҳар сафар жиноят масъул шахсларнинг, раҳбарларнинг назоратсизлиги оқибатида келиб чиққанлиги прокуратура текширувларида яққол намоён бўлмоқда. Қонунбузарликлар иши ўргимчак уясидек тобора кўпроқ жойларни ўз сиртмоғига олганига дуч келасиз. Халқ банкининг жойлардаги бўлимлари, қишлоқ фуқаролар йиғинлари, корхона-ташкилотларнинг мансабдор шахслари юлғичлик, кўзбўямачилик йўлига ўтиб олишган.

Ургут туманидаги Жартепа қишлоқ фуқаролар йиғинига қарашли «Узун» маҳалласида яшовчи фуқаро Ойбаҳор Аҳадқулова маҳалла оқсоқолининг ёрдамида маош миқдори камайтириб кўрсатилган ҳужжат тузиб, давлатнинг 20 минг сўм маблағини ўзлаштирган. Боғишамол туманидаги Нурobод маҳалласида яшовчи фуқаро Ф. Тўрақуловга худди шу йўл билан 35 минг сўм маблағни ғайриқонуний ўзлаштиришга «ёрдам» берилган.

Иштихон тумани халқ банки бўлими хазиначиси В. Қодиров нафақалар учун ажратилган нақд пуллардан 48 минг сўмини ўзлаштирган.

Самарқанд Кимё корхонасида ишлаб турган 30 нафар нафақахўрга узоқ вақтлардан буён 6 миллион 790 минг сўмлик иш ҳақи ва пенсия пуллари берилмай келинаётганлиги аниқланиб мажбурий ундириш ҳақида фуқаролик судига даъво аризалари киритилди.

Ургут туманидаги Мирзақишлоқ алоқа бўлими почтачиси У. Исомиддинов 2002 йилнинг август ойида икки нафар пенсионерга тегишли бўлган 42 минг 530 сўмни ўзлаштирганлиги учун ҳозир тергов идораларига қатнамоқда.

Каттақўрғон шаҳар ижтимоий таъминот бўлими мудири Ш. Ҳомидовнинг қилмиши учига чиққан товламачи, юлғичларни ҳам лол қолдиради. Қаранг-ки, нафси ўпқон бу шахс фуқароларнинг дафн маросимлари учун ажратилган 182 минг 516 минг сўмни ўзлаштириб, ўликлар ҳақига ҳам хиёнат қилди. У муайян ҳуқуқ берувчи ҳужжатларни сохталаштириб, Светлана Хоруженко номига 37 минг 206 сўм, Улуғбек Бобомуродов номига 34 минг 577 сўм, Шаҳноза Жамолова номига 25 минг 916 сўм, Исроил Қобулов номига 34 минг 577 сўм ва яна икки ҳолатда 51 минг 606 сўмни ёздириб, ўз чўнтагига урган. Марҳумларнинг кафанлик пуллари тирик кишига насиб қилармикан?!. Энди собиқ мудирга нисбатан Ўзбекистон Республикаси Жиноят Кодексининг 167-моддаси 2-қисми 1- банди ва 209-моддаси 1-қисми билан жиноят иши қўзғатилиб, тергов ҳаракатлари олиб борилмоқда.

Прокуратура идоралари томонидан текширишларда «Самарқандпочта» шўъба корхонаси томонидан пенсия тўловларининг ўз вақтида тўланиши учун белгиланган муддатлар йил давомида мунтазам равишда бузилиб пенсия ва нафақа тўловлари бўйича катта миқдорда кредиторлик қарзи тўпланганлиги, натижада фуқароларнинг қонун билан қўриқланадиган ҳуқуқ-манфаатлари қўпол равишда поймол этилганлиги аниқланди. Нафақа пуллари эгаларига вақтида етиб бормайди. Почтачининг чўнтагида юради. Қарзга берилади, фойда кўрилади. Лекин нопок кимсанинг гирибонидан тутиб силтайдиган қўллар ювош.

Хўш, вилоят ижтимоий таъминот ва почта бўлимларида юзага келган нохуш аҳволдан қандай хулосалар чиқарилмоқда?

Шуни таъкидлаш лозимки, пенсия ва нафақа пулларини ғайриқонуний ўзлаштиришда гумон қилинаётган ёки хизмат вазифасини бажаришда назоратсизликка йўл қўйган мансабдор шахслар ўз лавозимларидан бўшатилди ва терговга тортилди. Жумладан, Пастдарғом туман ижтимоий таъминот бўлимининг ушбу ҳолатга алоқадор барча мутахассислари ишдан бўшатилди. «Самарқандпочта» корхонаси раҳбарлари ҳам лавозим билан хайрлашишди. Тегишли корхона ва ташкилотлар раҳбарларига 48 та тақдимнома киритилди. 20 нафар шахс прокурорлар томонидан расман огоҳлантирилди. 96 шахс интизомий, 53 шахс маъмурий жавобгарликка тортилди. 45 та шахсга нисбатан эса жиноий ишлар қўзғатилди. Тегов ҳаракатлари ҳозир ҳам давом этмоқда.

Кўрилаётган чора-тадбирлар вилоят ижтимоий таъминот ва почта идораларида тартиб ўрнатиш, фуқароларнинг ижтимоий муҳофазаси билан боғлиқ ҳақ-ҳуқуқларини тиклашга ёрдам бериши зарур. Зотан ҳуқуқий жамиятда фуқаро манфаатлари қонун билан қўриқланишини, фуқаро ишончи давлатчилик асосини ташкил этишини унутмаслик лозим.

Акбар АЗИЗОВ,
Самарқанд вилоят прокурори ўринбосари, адлия катта маслаҳатчиси,
Ёқуб ТУРДИЕВ,
вилоят прокуратураси умумий назорат бўлими прокурори,
Зоҳир ТЎРАҚУЛОВ,
«Адолат»нинг ўз мухбири.

Эҳтиёт бўлинг! Фирибгар...

«СОХТА ДОЛЛАР»

ёки бир фирибгарнинг содда одамларни чув тушираман деб ўзи чув тушгани ҳақида

Одамнинг оласи ичида бўлади. Олдингда бақрайиб, минг бир тусга киргани билан дилидагисини билиб ололмасанг қийин. Агар бунинг имкони бўлганида эди ким билан қандай гаплашишга ҳеч ким қийналиб ўтирмасди. Шу фикрни хаёлидан ўтказдию, Маъруф бирдан сесканиб кетди. Яхшиямки, бунинг иложи йўқ, деди ўзига юпанч бериб. Бўлмаса муттаҳам фирибгарларнинг куни ўтмай қоларди. У ҳолда янги бошламоқчи бўлган ишим нима бўлади? Қандай кун кечирардим. Ота-онам уйдан ҳайдаб чиқарган бўлса. Яхшиямки, тоғам бор экан, хонадонидан бошпана берди. Бўлмаса кўчада қолиб кетардим...

Ўз хаёллари билан бўлиб маъюс ўтирган Маъруф Тошкентда пул топишнинг йўллари кўплигини аллақачон англаб етган, қассобчилик қилиб топаётган тушумлари энди уни қаноатлантирмай қўйган эди. Яқинда у тирикчиликнинг янги усулини кашф этди. Агар ишлари юришиб кетса, тезда ўзини ўнглаб олади. Ҳовли-жойи, машинаси бўлади.

Шу илинжда Маъруф кўчага чиқди. Бекатда турган таниш машинани кўриб ҳайдовчига юзланди.

– Бек ака, шундоқ Қўйлиққа ўтиб келайлик. Ундан нари Юнусободга ҳам борамиз.

– Бу ёғи қанақа бўлади, шундан гапиринг укам.

– Уч минг сўм бераман.

Бироз ўтгач сариқ «Москвич» жойидан оғир қўзғалиб машиналар оқимига сингиб кетди. Улар Қўйлиққа етиб келишганида Маъруф ҳайдовчига халқа йўл бўйидаги қўй бозори томонга боришни буюрди. Унча катта бўлмаган бу бозор бугун бироз гавжум эди. У ичкарини оралаб, обдон ўрганиб чиққач, сариқ қўй сотаётган кишининг кўнглини овлай бошлади.

– Ока, бўлари қанча буни?

– Бир юз эллик минг сўм.

– Уни яхши ниятга олмоқчиман. Савоби сизга ҳам тегади. Яқинда бобом ҳаждан келган. Қўй сўйиб эҳсон қилмоқчи эдик.

– Яхши, аввал келишайлик. Буёғини кўрамиз.

Самарқандлик қўйчивонни олдида шу пайт бирдан даллол пайдо бўлди. Олди-сотдига тезда жон кирди. Уччовлон қўйни сўйиб, ҳар бир килоси учун 2600 сўмдан берилишига келишишди. Сотувчи ўзининг одами – Ҳаётиллани Маъруфга қўшиб берди. Улар қўйни «Москвич»га ортишиб Юнусободга йўл олишди. Маъруфнинг амакиси Суннат аканинг ҳовлисида иккита ёш қизидан бошқа ҳеч ким йўқ экан. Улар қўйни сўйишиб, саранжомлаб бўлишганда уй эгаси келиб, ҳол-аҳвол сўраб, масжидга намоз ўқигани чиқиб кетди. Қассобчилик қилиб юргани учун жиянидан шубҳаланмади.

– Гўштни қандай қилиб ўлчаймиз, тарози йўқ экан, – деди Маъруф ўзининг олдиндан ўйлаб қўйган шум ниятини амалга ошириш учун.

– Қўйнинг эгасини олдига борайлик, бир гап бўлар, – деди Ҳаётилла.

Улар қайтишда Лабзакдаги меҳмонхона орқали юришди. Маъруф бу ердаги воситачи дўконга конфет олиш баҳонасида кириб чиқди. Конфетнинг ичида 50 долларнинг сувенири бор эди.

– Иккита «50»таликни майдалаб олишим керак, – деди шундан сўнг Маъруф Ҳаётиллага чап бермоқчи бўлиб. Чунки у бу ердан амаллаб кетиб олса бўлди эди. Ҳаётилла машинада боргани учун қўй сўйилган ҳовлини ҳаётда топа олмас эди. Аммо Маъруфнинг фириби ўтмади. Ҳаётилла ҳам анойилардан эмас экан, унинг орқасидан қолмай қўйнинг эгасининг олдига келишга мажбур қилди.

– Ҳаммасини «кўкартириб» қўйгандим. Сўмим йўқ эди. Эвазига доллар олақолинг, – деди Маъруф қўйчивонни авраб.

– Менга доллар-полларинг кетмайди, ука. Сўмидан бер, – деди у ҳам ниманидир кўнглидан ўтказиб.

– Яқинда 700 доллар билан қўлга тушиб, додимни еганман, – деди Маъруф ўзини ҳар мақомга солар экан. – Шу сабабли майдалатишга қўрқдим. Чўнтагимда турибди. Шуни ўзингиз олиб қўяқолинг.

– Кўп валдирайверма, – асабийлашди қўйчивон. – Нима мени алдамоқчимисан? Қани пулни чўз.

– Унақа бўлса қўйинг ҳам гўштинг ҳам керак эмас. Керак бўлса уни ўзинг қидириб топиб оларсан...

Маъруф чап бериб ўзини оломон орасига урмоқчи эди. Аммо уддасидан чиқа олмади. Забардаст қўлларнинг панжасига тушди. Ҳозир 23 ёшли Маъруф Ҳусанов темир панжара ортида ўз қилмиши учун қаттиқ пушаймон бўлиб ўтирибди... Сохта доллар эвазига фирибгарлик йўли билан содда одамларни лақиллатиб чув тушираман деб хато қилганидан азият чекяпти. Ўзи ўйлаганчалик одамлар бу қадар содда, анойи эмас экан...

Яхшиям шундай. Бўлмаса қишлоқдан пойтахтга тирикчилик қилиб, ул-бул нарса сотгани келган не-не одамларнинг шўри қуриб қолмасмиди? Аммо барибир эҳтиёт бўлган яхши. Чунки ҳали ҳам воситачи дўконларда сувенир долларлар бемалол сотилмоқда. Демак кимнингдир чув тушиб қолиш хавфи ҳали ҳам йўқ эмас.

Дамир ҚУРБОНОВ,
Тошкент шаҳар Миробод тумани прокурорининг катта ёрдамчиси, адлия маслаҳатчиси.

Севимли шоиримиз Эркин Воҳидов ижодига бир назар

«СЕНГА БАХТДАН ТАХТ ТИЛАРМАН...»

Сенга бахтдан тахт тиларман, иқболдин бошингга тож,
Мулки ҳуснингга омонлик, тожу тахтингга ривож.

Мен ушбу сатрларни ёд олар эканман Эркин Воҳидов қўшиқчи шоир демоқчи эмасман ва қўшиқчи шоирларга тенгламоқчи ҳам эмасман. Иккита шеъри қўшиқ бўлиб, қўшиқчи шоир бўлиб қолганлар ҳам йўқ эмас, албатта. Мен Э. Воҳидовнинг қўшиққа, албатта, ўз шеър ва ғазаллари асосида яратилган қўшиқларга муносабати ҳақида бир оғиз сўз айтмоқчиман. Қолаверса, Қаҳрамон шоиримизнинг юқоридаги сатрларини ҳам бежиз келтирганим йўқ. Эркин ака, энг аввало, шу сўзлар билан айтилувчи қўшиғига ижобий муносабат билдирган эди менга. «Ҳамма шеърларим ҳам ўз куйини топгани йўқ» деган эди ўшанда шоир, Ёрдон азизнинг олис уфқларига боқиб ўйга толиб.

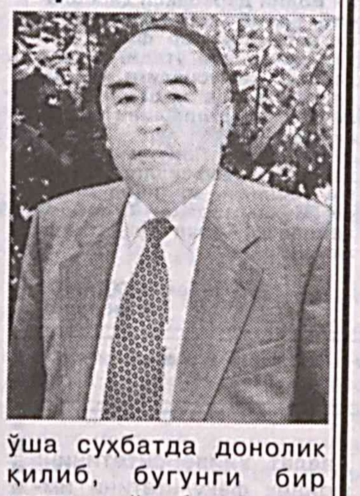

Ўша куни, дарҳақиқат, мен шоир билан узоқ суҳбат қуриш бахтига муяссар бўлган эдим. Ижодкор дўстимиз, ҳамқишлоғим Муҳаммадрасул Кимсанбоев инояти ила тавсифланаётган тарихий суҳбат зоҳир бўлган эди, ола-сира қўшиқ куйлаб, шоир суҳбатидан бу сирли оламнинг сеҳрига замонамнинг улкан мутафаккири нигоҳлари орқали сарасоф солардим ва нималарнидир уққандек бўлардим. Биз ўзимиз сезмаган ҳолда узоқ-узоқ олисларга тикилиб, сўзсиз қолардик ва яна улуғ неъмат Сўз ва Қўшиққа қайтардик.

– «Тахт тиларман»нинг куйи ёқади, – дедилар шоир, анов йигит – Абдулҳамид Султонов шунга боп куй топди...

Мен ҳайратда эдим. Шоир ўз қўшиғи ҳақида, унинг куйи, бастакори ҳақида шу қадар фикр юритар экан-да. Энди эса ошиқа бошладим. Шоир сохир ўйлар гирдобида эди.

– Биласизми, – дедилар ўшанда, – тунлари олис-олислардан қулоғимга мен ҳам англаб ололмайдиган куйлар келади, англай бошлаганимда олислашади...

Улар бу дунёнинг куйларига ўхшамайди...

Суҳбатимиз давом этади. «Фахриддин Умаров «Хаёл» шеъримга ҳар ҳолда куй топгандек, назаримда...»

«Хаёл»ни куйлаймиз. Ийманиб, тортиниб чертилади тор...

Мен тортиниб «Ўзбегим»дан сўз очаман.

— Эркин ака, узоқда ўқиб юрган пайтларим эди. Ушбу шеърингизни талабалар қўлма-қўл ўқишар эди. Мен уни баҳоли қудрат қўшиқ қилган эдим. Дуторда ижро этардим. Шу қўшиқ учун кўп тўпланишар эдик. Ўшанда таниқли хонандалар ҳам уни чиройли куйлашган экан, фақат биз эшитмаган эдик. Мен ҳам уни ўз ҳолимча айтган эдим, бир-икки мухлис орттирганман ҳам...

Менга ғалати тикилиб турган шоир бирдан:

– «Ўзбегим» ҳали куйини топгани йўқ.., – деди ва қўшиб қўйдилар: – Авлодлардан умидим катта...

Қўшиқ қолади, наво қолади дейишади. Дарҳақиқат қўшиқлар мавжуд ва барҳаёт. Навоий бобомиз қўшиқларининг барҳаётлиги барчага аён. Мендан хаёл қочади. У кишининг «Муножот», «Ушшоқ», «Гулузорим», «Кўча боғи-2» қўшиқларини эшитганда... Бобур бобомиз «Жамолинг», «Сочинг савдоси тушди», «Баҳор айёми» қўшиқларини тинглаганда авлодлардан албатта шод бўлармиди!?. Улуғ шоиримиз Эркин Воҳидов қўшиқлари балки навбат кутаётгандир...

Шу ўринда яна хаёлланаман. Балки Эркин ака ўша суҳбатда донолик қилиб, бугунги бир қаторни ўн беш марта қайтараётган қўшиқчиларга йўл кўрсатганмикан? Менимча йўқ. Даҳо шоир даҳо қўшиқлар орзу қилади, буюк мустақиллик авлодлари у кишининг орзусини ижобат қиладилар, иншооллоҳ!

Тилаволди ЖЎРАЕВ,
ёзувчи.

***ТАҲРИРИЯТДАН:** Азиз ўқувчи! Мана биз Сўз ва Қўшиқ масъулияти ҳақида Қаҳрамон шоиримиз билан таниқли ёзувчимизнинг қисман фикри билан танишдик.*

Шу баҳона бизда «Бугун ўзбек қўшиқчилиги қай аҳволда?» – деган фикр туғилди. Умуман шеър танлаш, қўшиққа солиш, уни айтиш санъати, ижроси, мусиқаси ислоҳотга муҳтож эмасми? Бугунги кун эстрада қўшиқларининг мазмун-моҳияти қай йўсинда? Таҳририят шу ҳақда баҳс юритмоқчи.

Азиз муштарийлар, Сизлардан ўзбек қўшиқчилиги ҳақидаги фикр-мулоҳазаларингизни кутамиз ва уни газета саҳифаларида эълон қилиб борамиз. Зеро бу миллий қўшиқчилигимизни янада ривожлантиришга хизмат қилсин!

Адабиёт ва санъат

Энг гўзал ва дилбар қўшиқлар Ватан ҳақидаги қўшиқлардир. Бундай жозибадор қўшиқлар эл-элатларни бирлаштиради, уларни тинч-тотув ва осойишта яшашга, Ватанни ҳар жиҳатдан юксалтиришга, кўз қорачиғидай авайлаб-асрашга ва кўксини қалқон қилиб ҳимоя қилишга даъват этади.

Ислом КАРИМОВ.

САНЪАТ СОҲАСИДА ҲАМКОРЛИК

Ўзбекистон давлат консерваториясида японилик рок мусиқачиларининг концерти ўтказилди.

Кейинги пайтларда консерваторияда турли давлатларнинг таниқли санъаткорлари иштирокида концерт дастурлари ўтказиш анъанага айланмоқда. Япониянинг «Ёшлар ҳаракати» номли вокал чолғу гуруҳи ўз концерт дастурини намойиш этди.

– Турли давлатларда гастрол сафарида бўлдик. Тошкентда илк бор бўлишимизга қарамасдан бизларни бу ерда жуда самимий кутиб олишди, – деди гуруҳ аъзолари. – Бугунги концертдан сўнг қадимий Самарқандга жўнаб кетамиз. Ҳозирги кунгача гуруҳимиз мухлисларга 12 та клип, 4 та диск ҳамда бир қатор албомларни тақдим этди. Келгусида Ўзбекистонда катта концерт дастурини намойиш этиш ниятидамиз.

«Туркистон-пресс»

Қўқоннинг кўҳна обидалари.

Турғунбек МАҲКАМОВ олган суратлар.

Назм

БИЗНИНГ ЮРТ

Бизнинг элнинг саломи бор,
Чўғдек қайноқ каломи бор.
Дастурхонга қўяр бўлса
Минглаб тансиқ таоми бор.

Бизнинг юртнинг боғи бисёр,
Тоғлари ҳам чўнг, пурвиқор.
Бунда қатра сув ичган қуш
Маккадан ҳам келар такрор.

Бизнинг юртнинг халқи буюк,
Ҳар боласин қалби буюк.
Фарзандларин суйган Ватан,
Она каби азиз, суюк...

МУҲАББАТ

Муҳаббатнинг кўзи кўр,
Тўсиқни писанд қилмас.
Муҳаббатнинг кучи зўр,
Ажал унга тенг келмас.

Муҳаббат сирли хилқат,
Ёмон кўзга яқиндир.
Муҳаббат буюк қудрат,
Шаршарали оқимдир.

Муҳаббатга ғов бўлган
Албат ўзи янчилар.
Муҳаббатнинг наштари
Нақд юракка санчилар.

Муҳаббат бу – ҳаётнинг
Асосидир таянчли.
Муҳаббатсиз ҳаётнинг
Кўргилиги аянчли...

Абдул Ҳамид ХЎЖАЗОДА.

Халқ оғзаки ижоди

ҚАЛБ ТЎРИДАГИ ҚЎШИҚЛАР

Қайтарилмас зўр истеъдод соҳиби, Қашқадарё ва Сурхандарё бахшиларининг янги мактаби асосчиси Қодир бахши Раҳимов юзлаб дўмбираларни чертиб кўрган эканлар. Номи чиққан усталардан 28 нафари бахшига дўмбира йўниб берганлар.

Тасодифан бахши қўлларига тушиб қолган янги дўмбира бир чертишданоқ уни ўзига ром этиб қўйганди. Уни уста Ҳусан йўнганини айтишади. Машҳур бахши Шўрчига, Тошматбойнинг тўйига келибди, деган хабар уста Ҳусан бобони шу хонадонга чорлаганди. Чунки Қодир бахшининг достон ва термаларини эшитишга уста жуда орзуманд эди.

– Мен қидирган дўмбира ана энди топилди! – деди қувониб кетган бахши устага қучоқ очиб.

– Дўмбира ҳам эгасини топгани чин бўлсин, – деб уста ҳам бахшини қучоқлади.

Шу қувончли кун, яъни 1975 йилнинг охирги ойидан бошлаб уста ва бахши тутинган ака-ука бўлишди. Қодир бахши Сурхандарёга келса акаси Ҳусан бобони кўрмасдан кетмасди, қаерга борса бирга олиб юрарди. Уста ҳам Қашқадарё томон йўл олса укасининг уйига тушиб, Норхол момони «Эна» деб кўришадиган бўлганди.

Қодир бахши айтган достон ва термаларни магнит тасмасига ёзиб олишда ҳам Ҳусан бобо чексиз маҳорат кўрсатди. У бахши билан бирга Туркманистон, Тожикистон Республикаларини кезиб чиқди. Республикамизнинг қайси бир қишлоғига борса, бахши ёнида уста ҳам ҳозиру нозир эди. Бахши: «Ака, сиз ёнимда турсангиз ўзимни жуда зўр сезаман, ишонсангиз достон айтаётганимда Гўрўғлию Авазхонларни кўриб тургандек бўламан», дер эканлар.

Шунда Ҳусан бобонинг кўзларидан ёшлар оққанини кўрган бахши боисини сўраганида, Уста ҳам дилидаги армонини очишга мажбур бўлган: – Акам Ҳасан билан бирга Денов туманининг Хайробод даҳасида мол боқиб юрардик. Қўлларимдаги таёқни «чертиб» тоғам раҳматли Эгамберди бахши айтган достонлар, термаларни хиргойи қилардим. Онам буни сезиб қолиб:

– Болам, айтмагин, ёнган юрагимни яна куйдирма. Тоғанг раҳматлини кўз, сух уриб, умри ҳазон бўлди. Дўмбирани йўнсанг майли-ю, аммо чертиб, айтмагин, дея зорландилар. Шу-шу дўмбира чертмаслик, достон, терма айтмасликка сўз берганман.

Айтишларича, Ҳасан-Ҳусанларнинг тоғалари Эгамберди 13 ёшида Ҳизрни кўрган, бирданига достон, термаларни ёддан айта бошлаган экан. Бир айтганини такрорламасдан, тўқиб айтадиган, шомдан бошлаб тонг оттириб айтадиган Эгамберди бахши ҳам бир куни: «Айтаётганимда кўзларимга Гўрўғли, Авазхонлар... кўриниб тургандек бўлади», деган эканлар. Бахши айни жўшқин паллада, 25 ёшида тўсатдан вафот қилибди.

Эгамберди бахши куйлаган «Малла савдогар» достонини юрагининг қат-қатларида сақлаб юрган уста Ҳусан уни ўзи тилига чиқаришга ботина олмади. Чунки айтмасликка сўз берган. Онаси Қурбон момо ризолиги билан беш ўғлидан бири – кенжаси Ҳусан ота-болалари касби дўмбирасозликни давом эттирди.

Ҳусан бобо кўзларидаги ёшларини артар экан, укасига илтижоли боқиб деди: – Укажон, тоғам айтган «Малла савдогар» достонини сиз айтинг, тоғамизнинг руҳлари шод бўлсин.

Бир кеча-кундуздан сўнг уста Ҳусан дилидаги «Малла савдогар» Қодир бахши тилига ўтиб қайта «тирилди». Устанинг гапларига қараганда бу достон икки қисмдан иборат бўлиб, 21 та магнит тасмасига жо бўлар экан. Ҳусан бобо Қодир бахши айтган достон ва термаларни юзтадан зиёд магнит тасмасига ёзиб олиб, уларни кўз қорачиғидек авайлаб, асраб келмоқда. Республикамиздаги фольклёршунос олимлар, шоир ва бахшилар Ҳусан бобо хонадонига – Шўрчи туманидаги «Толли» жамоа хўжалигига тез-тез ташриф буюриб турадилар. Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг вакили Холид Малик жаноблари Тошкентда яшаб турган кезларида рафиқаси билан бирга Ҳусан бобо хонадонида меҳмон бўлишган. Япониялик профессор Като Кюдзо ва бошқа археолог олимлар ҳам Ҳусан бобонинг ҳаётий фаолиятига катта қизиқиш билан қараганлар.

Ҳусан бобо ҳозир 76 ёшда. Ўғил-қизлари ўқимишли, уйли-жойли бўлиб, ҳаётда ўз ўрниларини топиб олишган. Беш ўғлидан бири албатта дўмбирасозлик касбини эгаллашига ишончи комил. Дўмбирачиликнинг ҳам ўзига яраша сиру синоатлари бор. Ўғилларнинг бештаси ҳам устачиликни яхши билса-да, фақат улардан бировига бу касбни давом эттиришга рухсат (фатво) берилади. Балки эгизак ўғиллари – Тоҳир-Зоҳирлардан бири бу касб эгаси бўлишар.

– Дўмбиранинг яхшиси – олмуруд (нок дарахти)ники. Ўрик, айниқса аччиқ данаклисидан ҳам яхши дўмбира чиқиши мумкин. Дўмбира йўнишнинг қонун-қоидалари ўзгача. Уни йўниб бошладингми, битиргунча бошқа бирон ишга қўл урмаслик ва сафарга отланмаслик лозим. Булар «ирим-сирим» эмас, ўзига хос нозик сирлари бўлса керак.

Дарвоқе, отахоннинг дўмбира йўниш бўйича шогирдлари эл-юртга танилиб қолган кишилардир. Уста Яхшибой, уста Шафоатбой... ёшлари 60-70 дан ошган.

Қодир бахшидек инсон дунёга бир келдию кетди. Аммо машҳур бахшининг жарангдор овози, сози, сиймоси диллардан абадий жой олган. Мухлислар дўмбира овозини эшитганларида, достон ва термаларни тинглаганларида диллари таскин топиб, улуғ бахшини ҳурмат билан ёдга оладилар.

Бозор МУҲАММАДИЕВ,
журналист.
Эргаш Али МАМАТАЛИЕВ,
«Адолат» мухбири.

Миллий сериал

«ҚИРҚ ТОҒОРАНИНГ – ҚИРҚ НОҒОРАСИ»

Аксарият киносевар мухлисларимиз сериалларни хуш кўришар экан. Фақат телевидениеда дам-бадам кўрсатиб туриладиган чет эл сериалларини эмас, айнан ўзимизнинг ҳаётимиздан олинган миллий сериалларни. Баъзан эътирозларга ҳам дуч келамиз. «Ўзимизнинг сериалларни бошлашга бошлаб қўясизлару охиригача етказмайсизлар», дейишади. Бундан бир неча йил аввал телеэкранларимизда намойиш этилган биринчи ўзбек миллий сериали – «Домла» кўп қисмли фильмини кўриб, томошабинларимиз қанчалик суюнишган эди. Аммо афсуски, бу сериал баъзи сабабларга кўра охиригача тугалланмади. Томошабинларимизга манзур бўлган «Чархпалак» кўп қисмли фильми ҳам намойиш этишга этилдию, якунига етмади. Бу орада эса, телевидение орақли тинмай «Оддий Мария», «Бойлар ҳам йиғлайди», «Муҳаббат қаҳваси», «Оила сирлари», «Эсмеральда» каби чет эл сериаллари тинмай кўрсатилаверди. «Ўзимизники бўлмагандан кейин қизиқарли, чиройли лавҳаларга бой чет элникини кўрамизда!» – дея эътироз билдираверди томошабин.

Мана, бир неча ҳафта давомида «Тошкент» каналида айнан ўзимизнинг миллий сериалимиз намойиш этилди. Номи ҳам, ўзи ҳам жуда-жуда қизиқ – «Қирқ тоғоранинг – қирқ ноғораси». Қисмлар ҳам кам эмас, йигирма олтита. Муаллифлар яна давоми бор, дея томошабинларимизнинг қизиқишини орттиришаяпти. Нима бўлганда ҳам «Қирқ тоғоранинг – қирқ ноғораси» кўп қисмли телевизион фильм томошабинларимизга манзур бўлади. Бунинг сабаби, мазкур сериал бугунги ҳаётимиз, турмуш тарзимиз, ҳар биримизни ўйлантириб келаётган ҳаётий муаммоларимиз, минг йиллардан бери урф бўлиб келаётган расм-русумларимиз, анъаналаримизни акс эттиради. «Қирқ тоғоранинг – қирқ ноғораси»да тўртта воқелик асос қилиб олинган. Гап ўйнаётган аёлларнинг узук йўқолиши билан боғлиқ можароси. Бу фильмдаги энг қизиқарли сюжет йўналишидир. Илк қараганда гап ўйновчи аёлларнинг ҳар бири ўзига тўқ, бахтли, тахтли, ташвиши йўқдек. Фильм муаллифларининг маҳорати шундаки, улар узукни қидириш асносида ҳар бир қаҳрамоннинг тўлақонли портретини очиб бера олганлар, уларнинг ички дунёсини, қувончу армонларини, ушалмаган орзуларию дил изтиробларини нозик чизмалар, руҳий талқинда ифода эта олганлар.

Сериалдаги Бону (актриса Зулайҳо Бойхонова), Холида (актриса Дилбар Икромова), Вазира (Саида Раметова), Турсуной (Муқаддас Холиқова) Ўғилой (Хосият Ҳусанова) билан боғлиқ воқеликлар айниқса таъсирчан чиққан. Истеъдодли актёрлар Шоҳида Исмоилова (Зарифа), Раъно Ярашева (Ёрқиной), Зуҳра Ашурова (Латофат), Маҳфуза Боботиллаева (Ақида), Нодира Маҳмудова (Ёқут) ижро этган қаҳрамонларнинг тақдири ҳам томошабинларимизни бефарқ қолдирмади. Барча персонажларга актёрларнинг тўғри танланганлиги телесериалнинг муваффақиятини таъминлаган. Аёлнинг дардини, аёл қалбининг нозик туғёнларини, тақдири азалнинг бу қаҳрамонлар бошига солган оғир синовларни, лекин ҳар қандай қалтис вазиятда ҳам бу аёллар уйим-жойим дейди, оила обрўсини, шаънини ўйлайди. Назаримизда, гапдаги аёлларнинг тақдири мисолида, жамиятимиздаги ижтимоий масалалар, турли ижтимоий қатламларга мансуб аёлларнинг портрети, ички дунёси очиб берилган.

Сериалдаги яна бир қизиқарли сюжет йўналиши – тўй машмашалари. Қирқ тоғоранинг – қирқ ноғораси билан боғлиқ можаролар, қуда-андалар муносабати. Калтафаҳм дустурхончию худбин аёлларнинг йўқ нарсадан машмаша чиқариши оқибатида тўйнинг бузилиб кетишига оз қолади. Бу сюжет йўналишида ҳам қизиқарли персонажлар жамланган. Актёрлар Эркин Комилов, Теша Мўминов, Луиза Қосимова, Зарифа Исмоилова турли характердаги турли хил қаҳрамон ролини қиёмига етказиб ижро этганлар. Эркин Комиловнинг қаҳрамони Мансуржон оғир-вазминлик, тўғрисўзлиги, баъзан иккиланса-да, юрак амрига қулоқ тутиб иш кўрадиган жиҳатлари билан томошабинда меҳр уйғотади. Унинг рафиқаси Хайринисо ҳам қайсар бўлсада, қизининг бахтини ўйлайди, ўзини бошига тушган маломатларни қизига раво кўрмайди.

«Қирқ тоғоранинг қирқ ноғораси» сериалида яни иккита сюжет йўналиши бор. Маҳалла фаолларининг фаолияти ҳамда ўн етти ёшли келин-куёвларнинг можароси. Бу сюжет воқеликларида тўй ва аза маросимлари билан боғлиқ муаммолар, ёш никоҳларнинг салбий жиҳатлари, маҳалла фаолларининг иш фаолиятидаги айрим камчиликлар ўртага ташланади.

Ўзбекистон телевидениесининг «Тошкент» телеканали ижодкорлари— сценарий муаллифлари Неъмат Саидхонов ва Марям Асадуллаева, режиссёр Ҳамид Қаҳрамонов, тасвирчи Мардон Зуннунов, бастакор Анвар Эргашев жуда долзарб мавзуни кўтариб чиққанлар. Сюжет йўналишининг қизиқарли мароми, тўртта воқеликнинг бир-бирига узвий боғлиқлиги, қаҳрамон портретларининг тўлақонлиги, актёрларнинг ижро маҳорати, сюжет йўналишидаги кульминацион нуқтагача бўлган ривожланиш ва кейинги ечим муаллиф, режиссёр ва тасвирчи томонидан изчил равишда баён этилиши сериалнинг муваффақиятли жиҳатларидир.

«Қирқ тоғоранинг қирқ ноғораси» сериали айрим жузъий нуқсонлардан ҳам холи эмас. Авваламбор, сериал учун алоҳида қўшиқ яратилганида эди, бу омил киноасарнинг бошқа компонентларига уйғун бириккан бўлар эди. Монтаж қурилмасида ҳам айрим камчиликлар сезилади.

Нима бўлганда ҳам, ўзимизнинг ҳаётимиздан олинган миллий ўзбек сериали дунёга келибди. Ҳар оқшом миллионлаб мухлисларни жамлаб, уларни таъсирлантира, қизиқтира олди. 26 қисмли сериалнинг давоми суратга олинаётганини эшитиб қувондик. Демак, баҳс-мунозарамиз ҳали давом этади.

Феруза НОДИРОВА.

Суҳбат

МАЪРИФАТ НУРИ ДИЛЛАРНИ ТАРК ЭТМАСИН!

Маълумки, бундан бир ярим йил аввал Эрон Ислом Республикасининг Ўзбекистондаги элчихонаси ҳузуридаги маданият ваколатхонаси тарафидан ўзбек тилида «Сино» деб номланган илмий-адабий, фалсафий-ирфоний, маънавий-маърифий уч ойлик журнал нашр этила бошланган эди. Ҳозирга қадар унинг етти сони босмадан чиқиб, муштарийлар эътиборига ҳавола қилинди. Хўш, ушбу нашрдан кўзланган мақсад нимадан иборат? Мухбиримиз «Сино» журналининг бош муҳаррири жаноб Иброҳим Худоёр билан худди шу мавзуда суҳбатлашди.

– Муҳтарам Иброҳим Худоёр жаноблари! Бир ярим йилдирки, «Сино» журнали ўзбек ўқувчилари эътиборига ҳавола этиб келинаётир. Айтинг-чи, мазкур журнални нашр этиш зарурати қачон ва қай тахлит пайдо бўлган?

– Эрон Ислом Республикасининг Исломдан олдинги ва кейинги тарихи ҳамда яқиндагина ўз мустақиллигининг ўн биринчи йилини тантана қилган, қадимий Мовароуннаҳрнинг юрагида жойлашиб, унинг катта бир қисмини ташкил этган Ўзбекистон Республикаси тарихида маданий, ирфоний ва адабий муштаракликлар ўзига хос аҳамиятга эга. Бу икки мамлакат цивилизацияси шу қадар уйғунлашиб кетганки, уни икки тилда сўзлашиб, икки кўз билан қараётган бир инсон деб тасаввур қилсак, асло хато бўлмайди.

Ўзингиз айтинг-чи, Самарқанд, Бухоро, Хоразм шаҳарларидаги маҳобатли обидалар, масжидлару мақбараларни кўриб, Исфаҳон, Шероз, Табриз ҳамда Машҳад шаҳарларининг меъморчилик санъатини эсламайдиган одам бормикан? Бундан ташқари, инсоният цивилизациясига улкан ҳисса қўшган кўпгина улуғ зотлар айнан шу минтақада туғилиб, камолга етишганки, уларнинг номи абад-ул-абад халқларимиз маънавий бирлигининг ёрқин тимсоли бўлиб қолаверади.

Шу ўринда эътироф этайлик: ҳарчанд ахтарсак-да, жаҳон аро ўзининг ўхшаш жиҳатлари билан бунчалик яқин бўлган икки мамлакатни топиш амри маҳол.

Йигирманчи аср бошларида давр тўфонлари туфайли узилиб қолган ана шу муштарак ришталарни бир-бирига боғлаш, икки маданият ўртасидаги робиталарни тиклаш баробарида мустаҳкамлаш, шунингдек, икки халқнинг маънавий камолотига баҳоли қудрат ҳисса қўшиш ниятида 2001 йил март ойидан эътиборан «Сино» журналини нашр эта бошладик.

– Журналнинг ҳар бир сонида чоп этилаётган қатор мақолалар маънавиятга ошно кўнгилларни чароғон қилиши шубҳасиз. Зеро, муштарак маданиятимизнинг ҳали ёритилмаган жиҳатлари талайгина. Шундай эмасми?

– Худди шундай. Агар цивилизациялар тарихига чуқурроқ назар солсак, шак-шубҳасиз, Ҳиндистон, Покистон, Афғонистон, Марказий Осиё, Кавказорти, Туркия, Эрон ҳамда араб мамлакатлари ўтмишида ўзаро яқин муносабатларни кузатишимиз мумкин. Ўшанда кўз ўнгимизда таниш бир манзара намоён бўлади. Гарчи биздан олис замонларда олимлар ва мутафаккирлар, шоирлар ва орифлар, амирлар ва вазирлар турли тилларда сўзлашган эса-да, қалбан яқин ва ҳамжиҳат бўлиб яшаганларига ишонч ҳосил қиламиз. «Ҳамдили аз ҳамзабони беҳтар аст» (якдиллик тилдошликдан яхшироқдир) деганларига яна бир бор амин бўламиз.

Ибн Сино, Беруний, Рудакий, Фирдавсий, Ҳофиз, Саъдий, Румий, Жомий, Навоий, Бобур каби яна юзлаб буюк зотлар муштарак маданиятимиз уммонидан бир томчидир, холос. Улар маънавий мероси – ижодининг пинҳон қирраларини биргаликда тадқиқ этсак, ўйлайманки, айни муддао бўлур эди.

– Сизнингча, ўтган бир йилдан зиёд вақт мобайнида «Сино» ўз ўқувчиларини топдими? Умуман, журналнинг тайёрланиши ва тарқатилиши билан боғлиқ жараёнлар тўғрисида сўзлаб берсангиз.

– «Сино»нинг биринчи сонини тайёрлашга киришган чоғимиздаёқ ўзбекистонлик дўстларимиз – илм ва ирфон аҳли ёрдамига ишонган эдик. Мана, орадан бир ярим йил ўтаётирки, улар туташ илдизларимизни тадқиқ этиш бўйича бизга яқиндан ёрдам бериб келишмоқда.

Журналимиз Тошкентда тайёрланиб, Теҳрондаги «Бунёди андешаи Исломий» нашриётида чоп этилади. Шундан сўнг маънавий эҳтиёжларга қараб, ҳар икки мамлакатнинг олий ўқув даргоҳлари, илмий ва маданий муассасаларига тарқатилади.

Дарвоқе, «Сино»нинг ҳар бир сони босмадан чиқиши биланоқ ҳам Эрон, ҳам Ўзбекистон матбуотида шарҳланади. Бу эса биз учун ғоятда қувончли ҳолдир.

Журналимиз ўз доимий ўқувчиларини топдими ёки йўқ – бу борада сарҳисоб қилишга ҳали эрта. Аммо шуни айтиш мумкинки, унинг саҳифалари орқали чоп этилаётган ҳар икки мамлакат маънавий ҳаётига дахлдор қатор мақолалар ўқувчиларга манзур бўлмоқда.

Саъдиддин САЙДИСЛОМОВ
суҳбатлашди.

Маънавият сабоқлари

САВОБ, КИБР ВА РИЁ ХУСУСИДА

(Давоми. Боши газетанинг ўтган сонида)

Тавба, қил, тавба қил, тавба қил фақат,
Сенга очиқ фақат тавба эшиги.

Айни турмуш тарзимизда: «Ана у кофир», «Анави жуҳуд», «Анови у ...» дея Худонинг бандаларини камситамиз. Аммо ўша ғайридинлар томонидан ишлаб чиқилаётган турли хил дастгоҳлардан, озиқ-овқатлардан, кийим-кечаклардан фойдаланганимизда, нега уларга паст назар билан қарамаймиз? Кундалик ҳаётимизда, улар томонидан тайёрланган самолёт, телевизор, поезд, пароход, телефон, компьютер ва бошқа сон-саноқсиз воситалардан бир хилда фойдаланамиз-ку? Фикр ва чуқур айтилганда булар иштибоҳдир. Яна бир тилга оладиганимиз шундаки, дардга мубтало бўлганимизда ҳам, шифо топганимизда ҳам ҳеч қачон динга қараб ўтирмаймиз-ку?

Барчамиз Одам сафийнинг наслидан тарқалганмиз. Мавриди бўлганлиги учун ҳам шу ўринда бир ҳадисни тилга олиб ўтишни лозим топдик.

Ғайри дин бир гадо чол Мусо (САВ) нинг уйларига келиб, ундан егулик сўрабди. Шунда:

– Сен мусулмон эмассан, егулик бермасман, – дебди Мусо (САВ).

Ноумид бўлиб қайтган гадо, дили озор чекибди ва:

– Э, парвардигор! Барчамизнинг тангримиз ўзингсан, нега биримизни бой,биримизни ночор қилиб яратдинг. Менинг муҳтожлигимни ўзинг кўриб турибсан-ку, – дебди.

Оллоҳ таолога гадонинг илтижоси мақбул бўлибди. Шу заҳотиёқ Мусо (САВ) га нидо келибди:

– Эй Мусо! Сен бир гадони мусулмон эмассан деб норози қилиб егулик бермадинг. Мен бандаларимга динига, иркига қарамасдан ризқ-насибасини бериб келаман. Бугун биргина гадо чол сенинг эшигингга келиб, егулик сўради. Сен бўлсанг, уни ғайри дин деб назарга олмадинг, – дебди.

Мусо (САВ) дарров гадонинг орқасидан бориб, унга узрлар айтибди ва уни уйига олиб келиб қорнини тўйғазибди. Бу ҳолатдан ажабланган гадо:

– Эй Мусо! Бу не синоатким, аввал ҳеч нарса бермасдан мени уйингдан ҳайдадинг, сўнг эса, узр сўраб егулик бердинг? – дебди.

Мусо (САВ) бўлган воқеани чолга айтиб берибди. Шунда гадо:

– Сенинг шундай меҳрибон ва раҳмдил худойинг, шундай гўзал дининг бор экан. Мен бир гадони деб, сендек пайғамбарга танбеҳ берибди. Менга иймон калимасини ўргатгин, мусулмон бўлайин, – дебди.

* * *

Вақти корингдур, иймон келтир, ахий,
То бу йўлда бўлмағайсан дўзахий.

Инсоф ҳам, фикр ҳам Худодан деганлари рост. Ҳаёт шунақа. Оллоҳ таоло йўли битта: у – ҳақиқатга бошлайди. Биз кўп ҳолларда, унинг инсонпарварлик жиҳатларига эътибор бермаймиз. Бир-биримизни камситиб яшайверамиз. Аслида, Оллоҳ таоло бизнинг ҳаммамизни тенг кўради ва бир кўз билан қарайди. Бизни мукаррам қилиб яратганига, ризқ-насиба бериб турганига шукур айтмоқлигимиз зарур-ку?! Йўқ, биз ундай қилмаймиз. Биз азозилдек ўзимизни баланд тутамиз. Кибрга, манманликка, риёга ўчмиз.

Оллоҳ таоло берган неъматларнинг шукурини айтмаймиз. Соғлик, Тинчлик, Қуръон, Ҳадис неъматларини баҳоси борми? Йўқ, албатта! Бироқ, кўп ҳолларда ношукрлик қиламиз. Гўё бу неъматлар осмондан ёмғир бўлиб ёғилиб тургандай бўлиб туюлади, бизга. Одатда, уларнинг биронтасидан танқислик сезиб қолсак, эҳтиёж туғилса борми, оёғни қўлга олиб югурамиз. Фалон минг-минг сўмлик дориларга қаердан пул топиб олганимизни ўзимиз ҳам билмай қоламиз. Сўнгра, нега вақтида шукурини айтмадим, дея афсус чекамиз. Шунақа, хом сут эмган бандалармиз!

* * *

Асли укбо халқига дунё ҳаром,
Кимки дунё излади, укбо ҳаром.

Башар фарзандига бойлик ва амал ҳам, илм ва ҳунар ҳам синов учун берилар экан. Омад ва бахт келганида, баъзан уни маҳкам ушлаб қоламиз, баъзан эса бепарволик билан қараб, уни бой бериб қўямиз. Шунда афсус чекамиз ва яна улар менга келганида ўзим билардим, деб ўз-ўзимизга қатъиятлик билдирамиз. Билмаймизки, Оллоҳ таоло ўз ваъдасига содиқ. Ҳар бир бандасига бу фоний дунёда бахт ва омадни уч бор улашади. Ҳар бир бандасига уч бор Хўжаи Хизрни дучор қилади. Ҳа, бу Оллоҳ иродаси; бироқ, хом сут эмган ношукр бандаси аттанг, аттанг айтиб, бой берилган имкониятлардан надоматлар чекади, холос.

Банданинг бойиб, амалга ўтириб, илм соҳиби бўлиб қолишининг илоҳий ва сирли жиҳатлари борлигини биламизми? Йўқ, кўп ҳолларда кибр ила «буларга ўзим эришдим» дея яратган ва буларни берган Эгамга таъна қиламиз. Сўнг, булардан айрилганимизда эса кеча-кундузи билан Яратган Эгамга таваллo-илтижолар қилиб, ёлборамиз. Бундай дамларда Парвардигорни оғзимиздан тушурмаймиз, ҳатто хайр-эҳсонлар қилиб, бой берилган ўша имкониятларни яна қайтариб берилишини сўраймиз. Хом сут эмган банданинг табиатидаги мунофиқликни ана шундай кўрамиз-у бунга хатто эътибор ҳам бермаймиз. Биз шунақа бандалармиз.

* * *

Бир-бирининг камситиб қилма шарманда,
Асли иккингиз ҳам эрурсиз меҳмон.

Худодан қўрқиш ва уялиш – яъни тақво ва ибодат синиқлик, узр сўрашлик, бечораликка ва ожизликдан ҳам улуғроқ фазилат эканлигини биламизми йўқми? Йўқ. Оллоҳ таоло одамни яратмоқни ният қилади. Арш, Курс, Осмон Оллоҳ ўзига яқин тутадиган зоти муборакни биздан яратинг, деб илтимос қилади. Оллоҳ билгувчи ва доно! Камтаринликнинг улуғ фазилат эканлигини исботлаш учун:

– «Эй Ер, Одам (САВ)ни сендан яратилишини нега орзу қилмайсан?»–деб сўрабди.

«Э, парвардигорим! Ўзинг донosan ва бийносан. Аршинг ўзининг улканлиги билан, осмон юлдузлари билан мақтанади. Мен эса барча мавжудотларнинг оёқ остидаман. Мен шунчалик заиф ва бечора, бунинг устига қора тупроқ бўла туриб, шундай улуғ одамни қандай қилиб ўзимга раво кўрай? – деди, ер ўксиклик билан.

Ернинг мана шу камтаринлиги, ҳокисорлиги барча нарсаларнинг соҳиби – Худога жуда маъқул келибди.

Камтаринлик билан боғлиқ яна бир воқеа бор. Сулаймон (САВ)га пайғамбарлик мақоми берилганида, бу зоти баракот Оллоҳга илтижо қилибдилар:

– Эй, парвардигорим! Менга махлуқотлар, дов-дарахтлар тилини билишликни бергил? – дебди.

Аллоҳ таоло:

– Илтимосинг бажо бўлган дебди ва хизматкор, воситачи фариштага жаннатдан иккита узукни Сулаймонга олиб бориб беришликни буюрибди. Бу ҳолатдан воқиф бўлган бармоқлар эса ўзларича баҳс юритишибди. Бармоқлардан бири деди:

– У Сулаймон (САВ) мен орқали икки саховат қилади. Шу боис икки узук менга муносиб.

Бошқаси деди:

– Мен кўрсаткич бармоқман, сизлардан азизроқман, узуклар менга муносиб...

Энг кичик бармоқ барчасидан ўзини паст тутди. Шунда Худодан фармон бўлди:

– Эй, Сулаймон, кичик бармоғингдан сўра, ул нима учун жим турибди?

Сулаймон (САВ) кичик бармоқдан сўраган экан:

– Эй, пайғамбар, улар ўзларининг улуғлиги ва бақуватликларини изҳор қилдилар. Мен эса, барчасидан кичик ва ожизу бечораман, – деб жавоб берибди.

Худодан фармон келди:

Эй Сулаймон, подшолик узугини кичик бармоғингга тақ. Чунки, у ўзини бармоқлар пастроқ ва забунроқ тутди. [illegible]

Абдулҳамид ХАБИБУЛЛАЕВ.

(Давоми бор).

ҲУШЁРЛИК – ҲАЁТ ТАРЗИ

● Милиция майори Муҳаммаджон Тўрабоев мана йигирма бир йилдирки ички ишлар соҳасида самарали меҳнат қилиб келмоқда. 11 йилдирки йўл ҳаракати хавфсизлиги хизматида ишлаб келади. Ҳозирги кунда Поп тумани йўл ҳаракати хавфсизлиги бўлими бошлиғи вазифасида фаолият юритмоқда. Поп тумани Водий дарвозаси ҳисобланиб, водийга қатновчи жами автомобиллар фақат Поп тумани орқали ўтади. Бу эса ҳаракат хавфсизлиги ходимларининг янада ҳушёр масъулият билан ишлашини тақозо қилади.

СУРАТДА: Поп тумани йўл ҳаракати хавфсизлиги бўлими бошлиғи, милиция майори Муҳаммаджон Тўрабоев ҳайдовчи билан суҳбатлашмоқда.

Турғунбек МАҲКАМОВ олган сурат.

Шундай инсонлар бор бўлсин!

АДОЛАТ СОҲИБИ

Ҳар йили Мустақиллик байрами арафасида она қишлоғим Чорбоқ соҳилларини зиёрат қилиш мен учун одатга айланиб қолган.

Чорбоқни, унга туташиб кетган Оқсув соҳилларини айланар эканман, бетакрор ёшлигимни қўмсайман, ота-онамни, ёру дўстларимни эслайман. Юрагимга шу соҳиллар бағрида ўрнашган орзуларим – ҳуқуқ соҳасида ишлашга эришишда, касбим туфайли юрт хизматини бажаришда кўмакчи бўлган барча устозларимни кўз олдимга келтираман.

Чорбоқнинг соҳилларини айланганимда нечундир она юртнинг гўзаллиги, мустақилликнинг қадр-қиммати янада ошгандай бўлади. Оқсув сувларидек туғён ураётган юрагим ҳиссиётларга яна берилиб кетади.

Мана бугун ҳам мавжланиб ётган сувларга термулар эканман, ажойиб инсон жамиятимизда адолатнинг барқарор бўлишига катта ҳисса қўшган устозим Тўлқин ака Юсуповни кўз олдимга келтираман.

Тўлқин Муқадарович яқинда пайғамбар ёшига тўлади. У умри бўйи адолат йўлини тутди, ҳар қандай низони ҳал қилар экан, доимо тарозунинг икки палласини тенг ушлади. Иш фаолиятида таниш-билишчилик, маҳаллийчилик каби ҳолатларга умуман йўл қўймади, шу боисдан бўлса керак, элнинг назарига тушди. Обрў-эътибор қозонди. Биргина ҳолат, яъни узлуксиз 7 марта судья бўлиб сайланишининг ўзиёқ, бу инсоннинг ким эканлигидан далолат беради. Зеро, 30 йиллик судьялик фаолияти давомида бирон хатога йўл қўймаслик, ҳар қандай пайтда ҳам адолат тарозусини тўғри қўя билиш учун инсон ўта иродали бўлиши керак. Тўлқин ака эса худди шундай инсон эканлигини меҳнати билан исбот қила билди.

Шогирдлар азал-азалдан устоз ҳаётини билишга доимо қизиқиб келган. Менимча, бу тасодиф эмас. Зеро, устознинг ўз ҳаётидаги ҳар бир ҳолатига тўғри жавоб топиш шогирд учун албатта ўгит бўлиши тайин.

Тўлқин ака ўта камгап. Айниқса, ўзи тўғрисида жуда кам гапиради. Бироқ қаловини топса, қор ёнади дейишади...

Устознинг ҳуқуқ соҳасида ишлаш орзуси унинг Тошкент шаҳар, Октябрь (ҳозирги Шайхонтоҳур) туманидаги 36-сонли мактабда ўқиб юрган пайтларидаёқ пайдо бўлган.

Тўлқин бир куни мактабдан қайтса, бир башанг кийинган йигит ва қўлида чақалоғи бор ёш келинчак уйлари остонасини тавоб қилиб турган экан. Шунда ҳалиги йигит Тўлқинни бағрига босиб, «Отангга раҳмат, сен ҳам отангдай комил инсон бўлгин!» дея дуо қилди.

Муқадар ака темир-йўл заводида ишчи, кейинчалик мактаб қоровули бўлиб ишлаган. Диний мадрасани тугатганлиги сабабли ислом дини қонун-қоидаларини пухта эгаллаган. Маҳаллада эътиборли инсон бўлиб танилганлиги учун айрим низоларни ҳал этиб келган.

Тўлқин кейинчалик билса, ҳалиги ёшлар асли маҳаллада катта бўлишган, бола бўлмагани учун ўзаро жанжаллашиб қолишган. Вазият ажралишгача бориб етгач, отаси Муқадар аканинг аралашуви билангина никоҳ сақланиб қолган экан. Бугун улар фарзанд кўришиб, Муқадар акага ўз миннатдорчиликларини билдириш учун келишган экан.

Бу воқеа Тўлқинга жуда қаттиқ таъсир қилди. У адолат ўрнатиш инсон ҳаётида қанчалик муҳим аҳамиятга эга эканлигини англаб етди. Шу кундан бошлаб, у ўз орзусини амалга оширишга қатъий бел боғлади. 1962 йилда Тошкент Давлат Университетининг юридик факультетини имтиёзли диплом билан тамомлаганда Тўлқиннинг орзулари рўёбга чиққан эди.

Талабалик йиллари тугагач, Республика прокуратураси йўлланмаси билан дастлаб Шаҳрисабз шаҳар прокуратурасида, кейинчалик Янгиер туманлараро прокуратурасида, Қўқон шаҳар прокуратурасида, Риштон туман прокуратурасида терговчи бўлиб ишлади.

1973 йил июнидан бошлаб эса Тўлқин ака Юсуповнинг судьялик фаолияти бошланди. 1995 йилгача Риштон туман, Қўқон шаҳар ва Тошкент туман судларида суд раиси лавозимини эгаллаб келди. 1995 йил 31 августдан бошлаб республика Олий хўжалик суди судьялигида фаолият кўрсатиб келмоқда.

...Чорбоқ сувлари мавжланади. Шўх-шўх сакраётган тўлқинлар хаёлимни забт этади. Қалбим энтикиб-энтикиб кетади. Иш фаолиятимда юз берган қийинчиликларни ҳал этишда устозларим ўгитлари қанчалик муҳим роль ўйнаганлиги кўнглимга таскин бера бошлайди. Ҳаётда Тўлқин акага ўхшаш ўнлаб инсонларга дуч келганлигимдан шукроналар қиламан...

Мирзараҳмат НИЯЗМЕТОВ,
Ўзбекистон Республикаси Олий хўжалик суди Ташкилий-назорат бошқармаси бошлиғи.

Рассом хандаси

– Яхшиси нариги уйга чиқиб ичайлик, тўтиқуш хотинимга сотиб қўяди....

Ароқхўр: – Мени уйимга олиб кетяпсизми, ошна?
Ароқ: – Ҳадемай абадий ётадиган жойингга олиб келаман.

– Мана, хўжайин телевизорингизни қойил қилиб тузатдим. Уни ювиш учун яна юз грамм қуйинг...

Абдурасул ҲАКИМОВ чизган расмлар.

ҲИКМАТ

• Одам ихтиёрий равишда адолатсизлик қилиши мумкин, лекин ҳеч ким ихтиёрий равишда [illegible]

АРИСТОТЕЛЬ

Қилмиш-қидирмиш

ТУЗОҚ ҚЎЙГАН ЭДИ, «НАСИБА»СИНИ ОЛДИ

Рўзғор тебратиб умргузаронлик қилишнинг йўллари кўп. Ҳар ким ўзига маъқулини танлайди. Биров бу йўлда ҳам ризқ ҳам обрў топади, баъзилар эса...

Паст Дарғомлик Ҳайдарали Абдалиев дабдурустдан овчиликни касб қилиб олди. Овчи бўлганда ҳам оддийгинаси эмас. У темир йўллардаги вагонларга «тўр ташлаб» насиба излаган қароқчи-овчи бўлиб чиқди. Лекин юриб бораётган вагонларга тўр ташлаб ўлжани йиғиштириб олиш осон иш эмас. Шу боис у ўйлаб-ўйлаб ўзига муносиб шерик топди. Паст Дарғомлик шербилак Камолиддин Абдиев унинг таклифига жон-жон деб рози бўлди.

Ҳайдарали ва Камолиддин «Ўзбекистон темир йўллари» давлат акциядорлик компаниясига қарашли Мароқанд темир йўл бекатига етиб келганларида Лобва – Душанбе йўналиши бўйича ҳаракатланаётган юк поездини кўриб қолишди. Яқинроқ боришса очиқ вагонларга беҳисоб тахталар ортиб кетилаётган экан. Ҳозир нима қиммат – ёғоч-тахта қиммат! Шахсий уй-жойини тезроқ қуриб олиш учун ёғоч излаб юрганлар озмунчами?!.

Ҳайдарали ва Камолиддин овлари бароридан келишига ишониб лип этиб вагонга чиқиб олишди. Поезд тезликни ошириб Гумбаз–Мароқанд бекатлари оралиғида ҳаракатланаётган пайтда шериклар ўлжага ёпишишди. Тахталарни вагондан суғуриб пастга улоқтираверишди-улоқтираверишди... Ниҳоят поезд Гумбаз бекатига етиб келиб секинлашганида улар вагондан сакраб тушиб, ҳеч нарса кўрмагандек ортга қайтишди. Сўнг ерга сочилган «ўлжа»ни териб тахлашга тушишди. Йўл бўйи сочиб ташланган тахталар кўплигидан шериклар роса чарчашди. Ишни тезлаштириш учун Камолиддин ўзи яшаётган Искандарий қишлоғига тезгина бориб кўмакчи олиб келадиган бўлди. Камолиддин 5-6 нафар ҳамқишлоғини тўплаб «фирмадан тахта сотиб олганмиз, шуни ортиб келишга ёрдамлашсангиз ҳар бирингизга 1000 сўмдан хизмат ҳақи берамиз» деб уларни ишга ёллади. Ҳатто Паст Дарғом туман қишлоқ хўжалиги кимёвий ўғитлар корхонасининг «ГАЗ-33» русумли 62-78 СН давлат белгили юк автомашинасини топиб ҳайдовчи Қаршибой Изаевни киракашликка кўндирди.

Ҳаммаси хамирдан қил суғургандек силлиқ кўчаётган эди. Аммо ногаҳонда Самарқанд темир йўл бекати Тармоқ ички ишлар бўлими ходимлари талон-тарож қилинган тахталарни автомашинага ортилаётган пайтда келиб қолишди...

Тергов даврида «овчи» шериклар қўлга илинтирмоқчи бўлган ўлжа – Тожикистон Республикаси Турсунзода шаҳридаги Алюминий заводига тегишли 67 минг 137 сўмлик 80 дона тахта бўлиб чиқди. Суд ўзгалар мулкини талон-[illegible]

Ф. ЖАЛОЛОВ,
Самарқанд транспорт ички ишлар бўлими терговчиси.

● «050» – «Қутқарув хизмати» хабарлари

ЭШИК ОЧИЛДИ

Шаҳар фавқулодда вазиятлар Бошқармасининг «050» – «Қутқарув хизмати» бўлими навбатчилик қисмига Ҳамза тумани Лисунова кўчаси 2-мавзе 24-уйнинг 21-хонадонида яшовчи фуқародан қўнғироқ бўлди. Уйнинг темир эшиги қулфланиб, ичкарида 2 ва 4 ёшли болалар қолиб кетибди.

Шоюсупов бошлиқ қутқарувчилар гуруҳи кўрсатилган манзилга бориб, эшикни очиб беришди.

ОЛДИ ОЛИНДИ

Яккасарой тумани Фарҳод кўчаси 6-уйнинг 11-хонадонида ҳам эшик қулфланиб қолгани, уй ичида эса газ ёниқ эканлиги ҳақида хабар олинди. Бу ҳақда хонадон эгаси Тошпўлатов қўнғироқ қилган. Қутқарувчилар қисқа муддатда эшикни очиб, ёнғин хавфининг олдини олишди.

БОЛА ҚУТҚАРИЛДИ

Чилонзор тумани 9-мавзе 20-уйнинг 32-хонадонида яшовчи Ибрагимова эшиги қулфланиб, уй ичида бир ёшли боласи қолиб кетганлиги ҳақида хабар бериб, ёрдам сўради.

Маҳмудов бошлиқ қутқарувчилар зудлик билан воқеа содир бўлган жойга етиб келиб, болани қутқардилар.

Ўткир САИДОВ,
Тошкент шаҳар фавқулодда вазиятлар Бошқармасининг матбуот маркази раҳбари.

ЖИҒИЛДОН БАНДАЛАРИ

Ёхуд фирибгарликка қарши ўт очган бир қайсар йигит ҳақида сўз

Бундан уч йил бурун Фарғона вилоят ҳокимлиги тавсияси ҳамда Республика Ижтимоий таъминот вазирлигининг буйруғи билан тиббий меҳнат экспертизаси тизимига бош эксперт бўлиб Муҳаммаджон Умрдинов деган йигит ишга келди-ю, шу тизимда уя қурган бир қатор таъмагирлар-у, жиғилдон дея виждон ва диёнатдан юз ўгирган фирибгарлар учун талвасали кунлар бошланиб кетди.

– Ё, тавба-а, одам ҳам шунчалик қайсар бўладими?! – шивир-шивирлар эшитила бошлади пана-паналардан. – Илгариги хўжайинлар муросани ёқтиришарди. Бу нон емас-чи, ўзиям илайиб юраверади, бошқагаям едирмайди...

Ҳа, чиндан ҳам шундай эди. Ҳалол ва диёнатли оилада тарбия топган, элу-юрт манфаатини ҳамиша устун қўювчи, қатъиятли Муҳаммаджон жимгина ишлаб кетавермади. Дастлабки кунданоқ вилоят ТМЭ тизимининг кейинги йиллардаги ногиронлар динамикаси билан танишиб чиқаркан, кўрсаткичлардан ажабланди:

– Бундай бўлиши мумкин эмас! Нега энди ногиронлар миқдори бу қадар ўсиб бораяпти? Республика кўрсаткичидан анча баланд...

Шаҳар ва туманлардаги бўлимлардан тушаётган ҳисоботларнинг айримлари уни ҳушёр торттирди. Жойларга чиқиб, аҳвол билан шахсан таниша бошлади. Қабул ва экспертиза жараёнларидан тортиб комиссиялар таркибидаги шахсларнинг касб малакаси ва ўз бурчига муносабати, маҳаллий аҳолининг тиббий-меҳнат экспертиза хусусидаги мулоҳазаларигача обдон ўргана бошлади. Етакчи мутахассисларнинг кейинги бир-икки йил ичидаги ногиронлик бўйича хулосалари билан ҳам танишиб чиқди. Натижада, вилоят ТМЭ тизимидаги кўп йиллик яхши иш тажрибалари билан бир қаторда, жиддий пала-партишликлар, хонаки хулосалар ва айрим ҳолларда сохтакорлик, фирибгарлик билан боғлиқ далиллар ҳам кўзга ташланиб қолди.

Энди ҳамма гап тиббий-меҳнат экспертиза хулосаларининг қонунийлигини изчил йўлга солиш, қайта тиббий кўрикларда гуручни курмаклардан ажратиб олиш, реабилитация (ногиронликдан тўлиқ меҳнат фаолиятига қайтариш) масаласига эътиборни кучайтириш ва ниҳоят, эксперт мутахассислари таркибини баъзи бир нопок шахслардан тозалашдан иборат эди.

Шундай бўлди ҳам. Бош эксперт бевосита республика Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлиги кўмагида юқоридаги масалалар бўйича бир қатор принципиал чора-тадбирларни амалга оширди. Қайта тиббий экспертизалар давомида кўп нарсалар «ғалвир»дан тушиб қолди. Бирламчи ногиронлик йилига 18 фоиздан камайиб, кейинги уч йил ичида 11.599 кишидан 6356 нафарга қисқарди. Ногиронларни тўлиқ реабилитация қилиш тўрт бараварга, қисман реабилитация 2 бараварга кўпайди. Умумий ногиронлик бўйича давлатдан нафақа олиб турганлар миқдори жорий йилга келиб қарийб минг кишига камайди. Эндиликда, ҳар ойда давлат бюджетининг 100 миллион сўм атрофидаги маблағи тежаб қолинмоқда. Эътибор беринг, ойига 100 миллион сўмдан!!!

Шундай қилиб, Фарғона вилоятидаги ногиронлар миқдори сира кутилмаганда тенг ярмига қисқариб кетди. Таниш-билишчилик ёхуд воситачи орқали пул бериб, ногиронликка ўтиб олган, давлатдан ноқонуний нафақа ундириб, ўзлари эса бозорларда югуриб-елиб олибсотарлик қилаётган, ногиронлик дафтарчасини пеш қилиб даромад солиқларидан қочиб юрган, тўрт мучали соппа-соғ шахслар офтобдан йироқлашган соялардек гумдон бўлишди.

Бу орада бир нечта сохта «чернобилчи»лар, кўзлари очиқ бўла туриб ўзини кўрликка олиб юрганлар, кўча-кўйда мажруҳ, ўз уйида соппа-соғ яна қанчалаб муғомбирлар фош қилинди...

Юқоридаги нохуш ҳолларнинг ўрин топишига сабабчи бўлган бир қатор ТМЭК раислари эгаллаб турган лавозимларидан четлаштирилдилар. Ўз ишларига лоқайд муносабатда бўлган ва ногиронликни белгилашда хонаки хулосаларга йўл қўйган мутахассислар қаттиқ огоҳлантирилди. Шу йўсинда вилоят тиббий-меҳнат экспертиза тизимида соғлом муҳит қарор топди, дейиш мумкин. Бироқ... «ислоҳотчи» – бош эксперт Муҳаммаджон Умрдиновга нисбатан аламзадалар гуруҳи қандай қилиб бўлмасин ундан ўч олиш, уни бу идорадан четлаштириш ва ТМЭ тизимини яна қайтадан ўз одамларига олиб бериш учун курашга отланишди. Умрдинов ва унинг оила аъзолари шаънига доғ туширувчи, уларга маънавий ва иқтисодий зарар етказувчи турли хил иғвогарликлар ҳамда туҳматларни уюштира бошладилар. Бироқ вилоят маъмурий органлари иғвогарларни ўз вақтида пешма-пеш жиловлаб бордилар. Шундай гуруҳлардан бирининг иши судга оширилган ва ишончимиз комилки, улар яқинда ўз қилмишларига яраша муносиб жазо оладилар.

Яширишнинг ҳожати йўқ, яқин-яқингача одамлар орасида «Ногиронликка ўтиб олиб, маза қилиб юраман. Текин даромад, қулоғим тинч, имтиёзини айтмайсанми?» қабилидаги гап-сўзларни эшитиб турардик. Энди-чи? Бирон-бир кимса «Чиқимига ҳозирман, ногиронликка ўтказиб берадиган одам топилармикин?» деб сўрагудек бўлса, «Сен кўрган дарахтлар кесилиб кетган» дея жавоб беришади.

Камина Муҳаммаджон Умрдинов билан суҳбат чоғида, иш юзасидан вилоят туманларида бўлганимда, айниқса, Риштон, Боғдод, Бешариқ томонларида ногиронликни белгилаш хизмати яхши йўлга қўйилганлиги ҳақида эшитганимни айтдим.

– Ҳа, бу туманларда энг малакали, покдил мутахассисларимиз ишлашяпти, – жавоб берди у. – Бошқа жойларда ҳам шунга ўхшаш экспертларимиз кам эмас.

Буниси яхши, албатта. Бироқ мақтанишга ҳали эрта. Давлатимиз ижтимоий ҳимоя бобида кўрсатаётган ғамхўрлик кўлами тобора кенгайиб бормоқда. Хазинадан ажратилаётган маблағлар-у, барча имтиёзлар ҳамиша ўз қонуний эгасини топмоғи лозим. Бу ўринда, бизнинг зиммамизга юклатилган масъулият ғоят каттадир. Ходимларимиздан ҳар бири ана шу масъулиятни чуқур ҳис этиб, шунга яраша иш тутиб борсалар, ўшандагина кўнгил равшан тортади...

Мен Муҳаммаджоннинг фикрини маъқуллаган ҳолда, унга омад ва ғайрат-шижоат тилаб қолдим.

Солиҳ ҚАҲҲОРОВ,
«Адолат» мухбири.

Муассис: Ўзбекистон «Адолат» СДП Сиёсий Кенгаши ва «Адолат» газетаси ижодий жамоаси.

Бош муҳаррир: Тўхтамурод ТОШЕВ

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:
Т. О. ДАМИНОВ, А. Ғ. ҒУЛОММАҲМУДОВ, А. ЖЎРАБОЕВ, Р. З. АҲМАДАЛИЕВ (Бош муҳаррир ўринбосари), Р. Р. ҲАЙДАРОВ, М. МЎЙДИНОВ, К.РИХСИЕВ (Бош муҳаррир ўринбосари), Р. М. АЗИМОВ, Т. И. ЭРГАШЕВ, А. МАМАЖОНОВ, Ў.Ф. ЖЎРАЕВ, Н. НУРМАТОВ, М. КАЛОНХОНОВ, Д. Ғ. ТОШМУҲАМЕДОВА, З. Т. ТЎРАҚУЛОВ (ўз мухбир)

Мулоқот учун телефонлар:
Қабулхона – 133-41-89.
Хатлар ва шикоятлар бўлими – 136-55-64.
Котибият – 136-55-96.
Факс: (8.371) 133-41-89.

МАНЗИЛИМИЗ: 700047, Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.

Газета Ўзбекистон Республикаси Давлат Матбуот қўмитасидан 140 рақам билан рўйхатдан ўтган. Буюртма Г– 800, Ҳажми – 2 табоқ. Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А–2

«Шарқ» нашриёт - матбаа акциядорлик компанияси босмахонасида чоп этилди. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41.

Навбатчи – Илҳом СИДДИҚОВ
Саҳифаловчи – Бахтиёр ҚЎШОҚОВ

Газета IBM компьютерида терилди.
Босишга топшириш вақти – 20.00.

• Муаллиф фикри таҳририят нуқтаи назаридан фарқ қилиши мумкин. • Реклама ва эълонлар ҳаққонийлиги учун буюртма берувчи масъулдир. • «Адолат»дан кўчириб босиш фақат таҳририят рухсати билан амалга оширилади.
• Мазкур белги остида тижорат мақолалари чоп этилади. • Газетанинг сифатли босилишига босмахона масъул. • Қўлёзмалар эгаларига қайтарилмайди ва жавоб берилмайди.

Босишга топширилди 20.00.